

Para-taekwondon kilpailutoiminnan kehittäminen Suomessa

Tiiu Tuomi

Tekijä(t) Tuomi Tiiu	
Koulutusohjelma Vapaa-ajan koulutusohjelma, liikunnanohjaaja amk	
Opinnäytetyön otsikko Para-taekwondon kilpailutoiminnan kehittäminen Suomessa	Sivu- ja liitesivumäärä 50 + 2
<p>Taekwondo on maailman suosituin kamppailu-urheilulaji. Se on myös uusi tulokas vammaisliikunnassa ja -urheilussa niin maailmalla kuin Suomessakin. Soveltava taekwondo on erityisryhmien taekwondon harrastustoimintaa, jossa toiminta sovelletaan kullekin liikkujalle sopivaksi. Para-taekwondo on erityisryhmien kilpailutoimintaa molemmissa taekwondon kilpailumuodoissa, eli ottelussa ja liikesarjoissa. Suomessa ei vielä ole paljoa soveltavan taekwondon harrastajia eikä soveltavan taekwondon ryhmiä, mutta lajissa ja seuroissa on potentiaalia ja halua ottaa uusia harrastajia. Koska taekwondo on valittu paralympialajiksi vuonna 2015 ja on ensimmäisen kerran Paralympialaisissa vuonna 2020 Tokiossa, myös kilpailutoiminnan kehittäminen on ajankohtaista.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa Suomen Taekwondoliiton käyttöön soveltavan taekwondon ja para-taekwondon kilpailutoiminnan säännöt ja suositukset sääntöjen soveltamisesta.</p> <p>Opinnäytetyön projektin aikana Taekwondoliiton kolmehenkinen työryhmä kävi tutustumassa para-taekwondon EM-kilpailuihin Puolassa 15.9.2016. Projektin aikana on myös selvitetty valiokuntien puheenjohtajien Lindroos ja Iivanainen kanssa sitä, miten säännöt ja luokitukset tuodaan käyttöön Suomen kilpailutoiminnassa. Taustatiedon saamiseksi on myös tehty kysely, jonka kautta on pyritty selvittämään, onko tällä hetkellä Taekwondoliiton jäsenseuroissa soveltavan taekwondon harrastajia. Kyselyssä on kysytty seurojen mielipiteitä siitä, onko seuroissa halukkuutta kehittää soveltavaa toimintaa ja minkälaista tukea he toivovat liitolta soveltavaan toimintaan liittyen.</p> <p>Projektin tuloksena on selvitys soveltavan taekwondon harrastajista tällä hetkellä Suomen Taekwondoliiton alaisissa seuroissa, sekä suositukset kilpailutoiminnasta ja säännöistä koskien para-taekwondon kilpailutoimintaa. Opinnäytetyön tulosten pohjalta Taekwondoliitto kehittää niin soveltavaa kuin para-taekwondo kohti kaikille soveltuvaa liikuntaharrastusta ja menestyvää vammaisurheilua.</p>	
Asiasanat Taekwondo, soveltava liikunta, erityisliikunta, kilpailutoiminta, para-taekwondo, soveltava taekwondo	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Erytisliikunta	3
2.1	Erytisliikunta Suomessa	3
2.2	Erytisliikunta ja kilpailutoiminta	4
3	Kamppailulajit kilpailutoimintana erityisliikkujille.....	6
3.1	Judo.....	6
3.2	Pyörätuolimiekkailu	8
4	Taekwondo harrastus- ja kilpailulajina	9
4.1	Soveltava taekwondo	10
4.2	Para-taekwondo.....	10
4.2.1	Para-taekwondon kehitys maailmalla	11
4.2.2	Esimerkkejä muista maista.....	12
4.2.3	Para-taekwondo Suomessa	12
5	Projektin tavoite.....	14
6	Projektin vaiheet.....	15
6.1	Lähtötilanne	15
6.2	Koko prosessi	16
7	Nykytilanteen kartoitus	19
7.1	Tutkimuksen tavoite ja kohderyhmä	19
7.2	Kyselyn toteutus ja toimintatavat	19
7.2.1	Taustatiedot ja erityisryhmien tilanne nyt ja aiemmin.....	21
7.2.2	Toiminnan soveltaminen ja tulevaisuuden suunnitelmat	26
7.2.3	Liiton tuen tarve ja laatu tulevina vuosina	30
7.3	Taustahaastattelut	32
7.3.1	Tämän hetkinen osaaminen tuomarivaliokunnissa	32
7.3.2	Tulevaisuuden näkymät	32
7.3.3	Sääntöjen soveltaminen	33
8	Para-taekwondon kilpailutoiminnan suositukset	35
8.1	Suosituksset toiminnan järjestämisestä	35
8.1.1	Käsitteet.....	35
8.1.2	Luokittelu	35
8.1.3	Kilpailujen olosuhteet ja välineet	40
8.1.4	Palkitseminen ja tulokset.....	40
8.1.5	Kilpailujen määrä ja taso	40
8.1.6	Yleistä	41
8.2	Säännöt ja niiden soveltaminen Suomessa.....	41
9	Pohdinta.....	42

Lähteet	46
Liitteet.....	51
Liite 1. Kyselylomake.....	51

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö on tehty Suomen Taekwondoliitolle. Taekwondoliitto on kansallinen kattojärjestö World Taekwondo Federationin (WTF) tyylisuunnan taekwondolle. Taekwondo on kamppailu-urheilulaji, joka on maailmalla erittäin suosittu ja Suomessa sitä harrastaa noin 6000 henkilöä. Harrastajia on alkaen jopa vauvaikäisistä, yläikärajaa ei ole. Taekwondo on ollut olympialaji vuodesta 2000 ja on valittu paralympialajiksi vuodesta 2020 alkaen. Suomen Taekwondoliitto on perustettu vuonna 1979 ja on kasvanut vuosien saatossa keskisuureksi lajiliitoksi, jossa on tällä hetkellä 71 jäsenseuraa. Työntekijöitä liitossa on kolme, pääsihteeri ja nuorisovastaava sekä nuorten olympiavalmentaja.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa Suomen Taekwondoliiton käyttöön para-taekwondon kilpailutoiminnan säännöt ja suositukset sääntöjen soveltamisesta. Taustatyönä on selvitetty erityisryhmien liikuntaa ja kilpailutoimintaa Suomessa, soveltavan taekwondon tilannetta jäsenseuroissa sekä para-taekwondon kilpailutoimintaa maailmalla. Ongelmana kehitystyöhän lähdettäessä on ollut se, että tietoa siitä, onko Taekwondoliiton alaisissa seuroissa erityisryhmiin kuuluvia harrastajia, ei ole ollut aiemmin saatavilla. Tämän opinnäytetyön aikana toteutetun kyselyn avulla erityisryhmien arviointi on helpompaa.

Para-taekwondoa on taekwondon maailmanliiton, World Taekwondo Federationin toimesta kehitetty ja levitetty jo vuodesta 2005 alkaen. Suomessa soveltavaa taekwondoa on vielä vähän ja ensimmäiset askeleet toiminnan kehittämiseksi on otettu vuonna 2016, kun järjestettiin ensimmäinen soveltavan taekwondon ohjaajakoulutus. Kilpailutoimintaa ei siis vielä ole ollut, koska harrastajien lukumääräkin on vielä vähäinen. Taekwondon valinta paralympialajiksi vuoden 2020 Paralympialaisiin Tokioon on aiheuttanut sen, että kilpailutoiminnan kehittäminen on nyt ajankohtaista.

Tuotos on jaettu kahteen osaan: sääntöihin kilpailutoiminnan järjestämisestä sekä sääntöjen ja niiden soveltamiseen Suomessa. Kilpailutoiminnan järjestäminen sisältää kaikki Suomessa järjestettävät soveltavan taekwondon kilpailut, niin ottelun kuin liikesarjankin. World Taekwondo Federation julkaisee kaikki kilpailusäännöt, myös parasäännöt ja niitä noudatetaan jäsenmaissa soveltuvin osin. Tässä opinnäytetyössä on suositus sääntöjen noudattamisesta ja soveltamisesta Suomessa.

Tämän opinnäytetyön tekemisen aikaan olen työskennellyt Taekwondoliitossa yli 13 vuotta. Toiminimikkeeni on nuorisovastaava, mutta kuten kaikissa pienissä ja keskisuurissa lajiliitoissa, toimenkuvani on laaja. Työajastani karkeasti noin puolet menee talousasioihin,

jäsenrekisteri- ja toimistotehtäviin. Toinen puoli valiokuntatyöskentelyyn, lasten ja nuorten toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen, ohjaaja- ja valmentajakoulutuksiin sekä erilaisiin projektiluontoisiin tehtäviin, kuten kamppailulajien yhteinen Liikkuva koulu-hanke. Koska lasten ja nuorten toiminta on pääasiallinen toimintakenttäni, myös lasten ja nuorten soveltava taekwondo kuuluu liitossa vastuulleni. Työtehtävä on ollut minulle mieluinen ja olen ollut innokas kehittämään sitä niissä vähäisissä puitteissa, jotka minulla on ollut. Tähän mennessä olen luonut suhteita ja verkostoa muuhun vammaisliikunnan ja -urheilun kenttään osallistumalla Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:n järjestämiin tapahtumiin ja koulutuksiin, sekä pyrkinyt hyödyntämään kamppailulajien tiivistä yhteistyötä myös soveltavassa liikunnassa. Koska Taekwondoliiton toimisto sijaitsee Valo-talossa Helsingissä, muiden lajiliittojen ja Olympiakomitean kanssa, on kontaktien luominen ollut helppoa ja siitä on ollut paljon hyötyä. Esimerkiksi tieto ahos-apurahasta, jota haettiin para-taekwondon EM-kilpailuihin tutustumiseen tätä opinnäytetyötä varten, tuli juuri tämän yhteistyöverkoston kautta. Luotu verkosto ja kontaktit auttavat sekä soveltavan taekwondon harrastustoiminnan kehittämisessä, että para-taekwondon kilpailutoiminnan kehittämisessä.

Käsitteet:

Erityishuomiota tarvitsevat ovat henkilöitä, joilla on jokin vamma, haitta tai tilanne, joka vaatii erityishuomiota heidän toiminnassaan, esim koulussa tai harrastuksissa. Erityishuomiota tarvitsevat on yleiskäsite, jolla viitataan tähän ihmisryhmään.

Erityisliikunta on sellaisten henkilöiden liikuntaa, joiden on vaikea tai mahdotonta osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan.

Vammaisurheilu on vammaisten liikuntaa ja urheilua. Käsitteellä viitataan myös vammaisten huippu-urheiluun, esim SM-, EM- ja MM-tasolla.

Soveltava taekwondo on erityisryhmille suunnattua, seuroissa tapahtuvaa säännöllistä taekwondon harrastustoimintaa. Käsite sisältää myös Taekwondoliiton erityisryhmille järjestämät esim leiritapahtumat.

Para-taekwondo on erityisryhmien kilpailutoimintaa taekwondossa, joko liikesarjoissa tai ottelussa, Suomessa ja muualla maailmassa.

2 Erityisliikunta

Erityisliikunta tarkoittaa sellaisten henkilöiden liikuntaa, joiden on vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan. Tähän ryhmään kuuluvien liikuntaa sovelletaan heille sopivaksi ja se vaatii erityisosaamista. Erityisliikuntaryhmään kuulumisen voi johtua iästä, sairaudesta, vammasta tai vaikeasta sosiaalisesta tilanteesta. Nykyään erityisliikunnasta käytetään myös nimitystä soveltava liikunta. (Ala-Vähälä & Rikala 2014, 10.)

Erityisliikunnasta käytetään usein nimitystä sovellettu liikunta (lajeissa esim. sovellettu judo). Soveltavan toiminnan alle voidaan lukea kaikki toiminta, jossa harjoittelija tarvitsee jonkinlaista erityistukea harjoittelussaan. Tuki voi olla esim. ohjaajien osaamista, avustajaa tai tarvittavaa välineistöä. (Saari 2015a, 32.)

Monissa lajeissa käytetään rinnakkain useampaa nimitystä liittyen vammaisurheiluun. Paraurheilu-nimitystä käytetään niissä lajeissa, jotka on valittu paralympialajeiksi (esim. parajousiammunta). Judossa käytetään soveltavan judon nimitystä kattamaan koko toiminnan ja para-etuliitettä käytetään erottamaan paralympialaisiin tähtäävät urheilijat. (Saari 2015a, 32.)

Erityisliikkujien määrästä kamppailulajeissa on tehty vain vähän tutkimuksia. Tarkkoja tietoja siitä, paljonko kamppailulajien piirissä on erityisliikkujia, ei ole saatavilla. Kamppailulajien harrastamisesta on kuitenkin osoitettu olevan hyötyä erityisryhmille. Esimerkiksi Fong ym. (2012) on osoittanut, että taekwondoharjoitteista on hyötyä motorisista kehityshäiriöistä kärsiville lapsille (Fong & Ng 2012, 524-525). Lisäksi Rabello ym (2014) suosittelivat fysioterapeuteille taekwondotekniikoita ja -liikkeitä harjoituttamaan tasapainoa urheilijoiden neurologisessa kuntoutuksessa (Rabello, ym 2014, 142). Taekwondolla on siis vaikutusta fyysiseen toimintakykyyn. Tämä lisäksi myös sosiaaliset taidot karttuvat harrastuksen myötä. Turkmen (2013) osoitti tutkimuksessaan, että 12 viikon taekwondointervention aikana testiryhmällä parantui paitsi kehontuntemukselliset ja kielelliset, mutta erityisesti sosiaaliset taidot (Turkmen 2013, 57 – 59).

2.1 Erityisliikunta Suomessa

Erityisliikunnan pariin kuuluvien ihmisten määrää ei voida tarkasti määritellä. Tämä johtuu siitä, että henkilö voi kuulua useampaan erityisliikunnan alaryhmään. Lisäksi ei ole olemassa mitään tarkkaa kriteeriä sille, koska henkilö kuuluu erityisliikunnan pariin, sillä kaikki vammat tai pitkäaikaissairaudet eivät vaadi liikunnan soveltamista eivätkä erityistaitoja edes tilapäisesti. Karkeasti arvioiden voidaan sanoa, että 20 – 25 % Suomen väestöstä

kuuluu erityisliikunnan pariin. Määrä painottuu ikääntyneiden ryhmään, mutta kaikissa ikäluokissa on merkittävä määrä väestöä, joka hyötyy erityisliikunnan tarjonnasta. (Ala-Vähälä & Rikala 2014, 14.)

Aija Saari teki vuonna 2015 tutkimuksen erityisliikunnan ja vammaisurheilun tilasta suomalaisissa urheiluseuroissa. Tutkimuksessa vastaajina oli sekä yleis- että erikoisseuroja ja niiden koko vaihteli pienistä, alle 50 harrastajan seuroista isoihin, yli 300 jäsenen seuroihin. Saaren tekemän tutkimuksen mukaan noin puolet vastaajista (49%, n=160) ilmoitti, että seurassa on erityisryhmiin kuuluvia liikkujia. Tutkimuksessa ei eritelty sitä, ovatko erityisryhmiin kuuluvat harrastajia vai vammaiskilpaurheilijoita. Seurojen tarjonnassa erityisliikuntaryhmät ovat useimmin suunnattu lapsille ja tarjontaa on useammin yleis- kuin erikoisseuroissa. Valtaosa kyselyyn vastanneista seuroista (210/68%) on kiinnostunut järjestämään toimintaa erityisryhmille. (Saari 2015b, 4 – 12.)

2.2 Erityisliikunta ja kilpailutoiminta

Suomessa Suomen Vammaisurheilu- ja liikunta VAU ry järjestää valtakunnallisesti toimintaa liikunta-, näkö- ja kehitysvammaisille sekä elinsiirron saaneille ja dialyysissa oleville henkilöille. VAU ry tekee yhteistyötä alueellisesti eri oppilaitosten, urheiluopistojen ja liikunnan aluejärjestöjen kanssa sekä verkostoituu valtakunnallisesti Suomen Paralympia-komitean ja lajiliittojen kanssa (VAU ry 2017a). Kansainvälisesti VAU ry on mm. The International Federation for Intellectual Disability Sportin eli INAS:in ja International Wheelchair & Amputee Sports Federationin eli IWAS:in jäsen ja koordinoi joukkueiden lähettämistä heidän järjestämiinsä kilpailuihin. (Juntunen 1.3.2017.)

Special Olympics Finland on osa VAU ry:n toimintaa. Special Olympics järjestää urheilutoimintaa ja urheilukilpailuja kehitysvammaisille henkilöille. Tavoitteena on antaa heille mahdollisuus jatkuvaan harjoitteluun, fyysiseen kehittymiseen sekä urheilun ilon jakamiseen ystävien, perheiden ja yhteisön kanssa. Special Olympics -maailmankisoja ovat talvi- ja kesäkisat, jotka järjestetään neljän vuoden välein. Vuonna 2015 järjestettiin SO-kesäkisat Los Angelesissa ja tänä vuonna (2017) talvikisat Itävallassa. (VAU ry 2017b.) SO-valmennusleirejä järjestetään Suomessa noin kaksi vuosittain ja ne ovat avoimia kaikille lajeille ja niiden harrastajille. Suomessa SO-lajeiksi valikoituvat ne, joilla on kysyntää. SO-lajit järjestävät lajiliittojen toimesta erilaisia kilpailutapahtumia, joko lajeittain tai yhdessä. Esimerkiksi Pajulahti Games -tapahtumassa on joidenkin lajien kilpailutapahtumia, kuten judon. (Juntunen 1.3.2017.)

Suomen Paralympiakomitea valmistelee, valitsee, rahoittaa ja johtaa Suomen joukkueen kesä- ja talviparalympialaisiin. Paralympiakomitea vastaa vammaishuippu-urheilun valmennustoiminnasta ja valmennustuen tulosperusteisesta suuntaamisesta yhteistyössä Olympiakomitean kanssa. Suomen Taekwondoliitto on Paralympiakomitean jäsen ja tekee yhteistyötä Paralympiakomitean kanssa. (Paralympiakomitea 2017.)

INAS eli International Federation for Intellectual Disability Sport on kansainvälinen kehitysvammaisten urheiluliitto. INAS on perustettu vuonna 1986 ja sillä on yli 80 jäsenmaata ympäri maailman. INAS järjestää yhteistyössä kansainvälisten urheiluliittojen kanssa sekä alueellisia että maailmanlaajuisia mestaruuskilpailuja ja hallinnoi luokitusjärjestelmää kehitysvammaisille urheilijoille. (INAS 2017)

VAU ry on INAS:in jäsen ja tekee luokituksia Suomessa (Juntunen 1.3.2017.).

CPISRA eli Cerebral Palsy International Sports and Recreation Association on kansainvälinen cp-vammaisten urheiluliitto. Liitto on perustettu vuonna 1969 ja sen pääasiallinen tarkoitus on organisoida ja tuoda esiin cp-vammaisten ja vastaavia neurologisia vammoja omaavien urheilijoiden kilpailu- ja harrastustoimintaa. CPISRA on yksi neljästä Paralympialaisten perustajajärjestöstä. CPISRA järjestää toimintaa kaiken tasoille urheilijoille harrastajista huipulle ja yksi heidän päätapahtumistaan on CPISRA World Games. (CPISRA 2017.)

IWAS eli International Wheelchair & Amputee Sports Federation on pyörätuolissa istuvien ja raaja-amputoitujen urheiluliitto. IWAS on perustettu vuonna 2004 ja se on CPISRA:n tavoin yksi Paralympialaisten perustajajärjestöistä. IWAS järjestää kahden vuoden välein maailmanlaajuiset IWAS Games-kilpailut, jotka on tarkoitettu pyörätuolissa istuville ja raaja-amputoiduille urheilijoille. (IWAS 2017.)

Taekwondo on ollut mukana IWAS Games-kilpailuissa vuodesta 2015 (World Taekwondo Federation 2017a.).

IPC eli International Paralympic Committee on maailmanlaajuinen paralympialiikkeen hallintoelin. Sen tarkoitus on järjestää kesä- ja talviparalympialaiset sekä toimia maailmanliittoja kymmenelle urheilulajille, ohjata ja koordinoida MM-kilpailuja ja muita kilpailutapahtumia. Paralympialaiset ovat huippu-urheilutapahtuma, jossa kilpailevat liikunta-, näkö- ja kehitysvammaiset urheilijat. Kesä- ja talviparalympialaiset järjestetään samassa kaupungissa ja kilpailupaikoilla kuin olympialaiset. IPC on perustettu vuonna 1989. (IPC 2017) Suomen Paralympiakomitea on IPC:n jäsen ja edustaja Suomessa (Paralympiakomitea 2017).

3 Kamppailulajit kilpailutoimintana erityisliikkuville

Suomessa VAU ry ja sen alaiset urheilujärjestöt järjestävät harrastus- ja kilpailutoimintaa liikunta-, näkö- ja kehitysvammaisille sekä elinsiirron saaneille harrastajille ja urheilijoille lähes 40 lajissa. VAU ry:n lajilistalla ei ole tällä hetkellä muita kamppailulajeja kuin judo. (VAU ry 2017c.)

Sovellettua kamppailua tarjoavat kuitenkin muidenkin kamppailulajien seurat. Esimerkiksi pyörätuolimiekkailua tarjoaa neljä seuraa Suomessa (Miekkailu- ja 5-otteluliitto 2017.). Samoin painissa, ITF Taekwon-Dossa ja karatessa on yksittäisiä seuroja, joilla on tarjolla sovellettua kamppailutoimintaa, vaikka kamppailulajiliitto ei olekaan ottanut roolia toiminnan kehittämisessä. Näiden yksittäisten seurojen kohdalla ei voida vielä puhua kilpailutoiminnasta, sillä harrastajia on vielä niin pieni määrä. Judossa on harrastus- ja kilpailutoimintaa järjestetty pitkään liittojohtoisesti (Judoliitto 2017).

3.1 Judo

Suomen Judoliitossa on ollut soveltavaa toimintaa jo vuodesta 1989, eli lähes kolmekymmenen vuoden ajan. Judo on ollut Suomessa suunnannäyttäjänä monelle lajille, joka on kehittänyt omaa sovelletun toimintaansa. Judo on myös ensimmäinen kamppailulaji, jossa soveltavaa toimintaa on järjestetty Suomessa. (Judoliitto 2017.)

Judoliiton soveltavan judon päävalmentaja Hanna Kokkonen kertoo, että Judoliiton 122:sta jäsenseurasta 25 järjestää sovelletun judon toimintaa. Harrastajia on tällä hetkellä noin 300 ympäri Suomen (Kokkonen H. 23.2.2017). Lisäksi seuroissa on satunnaisesti erityisen tuen tarpeen omaavia harrastajia, joita ei ole rekisteröity soveltavan judon harrastajiksi (Kokkonen M. 18.3.2017).

Soveltavan judon leirejä järjestetään muutamia vuosittain, yleensä kaksi: tammikuussa ja syksyllä. Tammikuun leiri järjestetään VAU ry:n Pajulahti Games -tapahtuman yhteydessä. Leirin yhteydessä on usein kansalliset kilpailut. Leirejä pyritään järjestämään ympäri Suomea, jotta saadaan aktivoitua enemmän seuroja ja harrastajia mukaan. (Kokkonen H. 23.2.2017.)

Valtakunnallisten leirien lisäksi seurat järjestävät omia leirejä, joilla on harjoituksia myös soveltavan judon harrastajille. Myös esim. alueleireillä soveltavan harrastajat on usein huomioitu. (Kokkonen M. 18.3.2017.)

Judoliitto järjestää vuosittain SM-kilpailut, joissa on naisten SM- ja miesten SM-sarjojen lisäksi myös sovelletun judon SM-sarjat. 25:stä sovelletun judon toimintaa järjestävästä seurasta noin 7 – 9 seuraa on aktiivisia myös kilpailutoiminnassa ja kilpailijoita on noin 50 – 70 tapahtumasta riippuen. (Kokkonen H. 23.2.2017.)

Kilpailutoimintaan on tulossa mukaan uusia seuroja lähivuosina. Seurat järjestävät myös omia kilpailuja, joissa on sarjoja myös sovelletun judon harrastajille. Osassa kisoista esimerkiksi juniori-ikäiset harrastajat voivat osallistua perussarjoihin. Seurojen järjestämissä ns. salikisoissa harrastajia ei välttämättä erotella, vaan kaikki ovat samassa ryhmässä ja sarjat muodostetaan iän, sukupuolen, painon ja taitotason mukaisesti. (Kokkonen M. 18.3.2017.)

Soveltavan judokat luokitellaan ensisijaisesti kuten muutkin harrastajat: iän, sukupuolen ja painon mukaisesti. Lisäksi motoriset taidot ja ymmärrykseen liittyvät seikat otetaan huomioon. Judossa arvioinnissa pääpaino on liikkumisessa, jotta suunnilleen samoin liikkuvat ha tasapainoltaan tasavertaiset voivat otella keskenään. Luokituksen tekevät valmentajat yhdessä, eli koulutettuja luokittelijoita ei ole. Näkövammaiset judokat luokitellaan kolmeen eri kategoriaan näkökyvyn mukaisesti: luokat B1 – B3 (Taulukko 1.). Näkövammaiset judokat luokittelee silmälääkäri. (Kokkonen M. 18.3.2017.)

Taulukko 1. Judon näkövammaisten luokittelu

Luokka	Selite
B1	Täysin sokea tai näöntarkkuus heikempi kuin LogMAR 2.60 (eli visus-arvo on heikempi kuin 0.002).
B2	Näöntarkkuus LogMAR 1.50-2.60 (eli visus-arvot 0.002-0.03) ja/tai näkökentän halkaisija alle 10 astetta
B3	Näöntarkkuus LogMAR 1.40-1.00 (eli visus-arvot 0.04-0.1) ja/tai näkökentän halkaisija alle 40 astetta

Judoliitto tukee toimintaa taloudellisesti mahdollisuuksien mukaan, mutta suurin osa rahoituksesta tulee urheilijoilta itseltään sekä Judon Tuki ry:ltä ja Urheiluopistosäätiöltä haettavista tuista. (Kokkonen H. 23.2.2017.)

Lisäksi seurat tukevat omia urheilijoitaan mahdollisuuksien mukaan. Joillain seuroilla sekä urheilijoilla on omia paikallisia sponsoreita, joiden kautta on pystytty keräämään rahaa esim. Special Olympics-kilpailumatkoihin. (Kokkonen M. 18.3.2017.)

3.2 Pyörätuolimiekkailu

Pyörätuolimiekkailua on Suomessa harrastettu muutamia vuosia. Lajin toivat Suomeen lappeenrantalaiset miekkailun harrastajat, jotka kävivät Puolassa hakemassa oppia pyörätuolimiekkailusta. Tällä hetkellä Miekkailu- ja 5-otteluliiton alaisista 30 jäsenseurasta neljä tarjoaa mahdollisuuden myös pyörätuolimiekkailuun. Toiminta on alusta saakka ollut seurajohtoista ja vain muutaman seuran järjestämää toimintaa, sillä pyörätuolimiekkailun kustannukset ovat isot. (Halminen 4.4.2017.)

Miekkailu- ja 5-otteluliitto on kahtena viime vuotena ottanut roolia pyörätuolimiekkailun suhteen järjestämällä mm. ensimmäisen pyörätuolimiekkailun leirin vuonna 2016. Liitto sai leiriin tukea VAU ry:ltä, joten leirin kustannukset harrastajalle olivat pienemmät. Lisäksi liiton organisoimana on tehty harrastajien yhteinen matka Viroon pyörätuolimiekkailun näyttöstahtumaan. Harrastajia on ollut vaikea saada tapahtumiin mukaan, sillä heitä on vähän. (Halminen 4.4.2017.)

Kilpailutoiminta on myös Suomessa alkutekijöissään. Ensimmäinen näyttöskilpailu pyörätuolimiekkailussa on järjestetty kansallisten kisojen yhteydessä syksyllä 2015. Kilpailijoita ei myöskään ole käynyt ulkomailla aiemmin kilpailemassa, mutta vuonna 2017 haetaan ensimmäiselle suomalaiselle kilpailijalle luokitusta IWAS:in kisoihin. IWAS:in sääntöjen mukaan pyörätuolimiekkailijat jaetaan kolmeen luokkaan: A, B ja C. Lisäksi naiset ja miehet ottelevat omissa sarjoissaan. (Halminen 4.4.2017.)

4 Taekwondo harrastus- ja kilpailulajina

Taekwondo on Etelä-Koreasta lähtöisin oleva kamppailulaji, joka on tullut Suomeen 1970-luvun loppupuolella. Vaikka taekwondon juuret ovat perinteisissä itämaisissa taistelun- ja kamppailutaidoissa, on se nykyään liikunnallinen ja urheilullinen kamppailulaji, jonka yksi osa-alue on itsepuolustus. Huippu-urheilun puolella taekwondo on ollut olympialaji vuodesta 2000 saakka ja kilpailusääntöjä on muokattu siitä lähtien paljon lajin katsomiselämyksen parantamiseksi. (Hintsanen 2014, 65 – 66.)

Taekwondo on maailmalla erittäin suosittu urheilumuoto ja se onkin yksi laajimmalle levinneistä lajeista ympäri maailmaa (Suomen Taekwondoliitto 2017a). Taekwondon maailmanliitolla World Taekwondo Federationilla on tällä hetkellä 208 jäsenmaata ja harrastajien määrä on noin 70 miljoonaa (World Taekwondo Federation 2017b). Paralympialajiksi taekwondo on valittu vuonna 2015 ja taekwondo on ensimmäistä kertaa paralympialaisissa vuonna 2020 Tokiossa (Suomen Taekwondoliitto 2017).

Suomen Taekwondoliitossa on 71 jäsenseuraa (Suomen Taekwondoliitto 2017b). Seurat ovat pääsääntöisesti pieniä tai keskisuuria seuroja, joiden jäsenmäärä vaihtelee 20 - 170 välillä Liitossa on ainoastaan muutama seura, joiden jäsenmäärä ylittää 200 jäsentä. Taekwondoliitto lasketaan edelleen pieneksi tai keskisuureksi lajiliitoksi, vaikka lajin potentiaali on vuosien varrella kasvanut pelkästään aikuisten miesten harrastuksesta myös alle kouluikäisten, kouluikäisten ja varsinkin nuorten naisten harrastukseksi. (Iivanainen 30.3.2017.)

Taekwondoliiton alaisissa seuroissa on noin 370 I – IV-tason koulutettua ohjaajaa ja valmentajaa (Suomen Taekwondoliitto 2017c), joten taekwondon lisäksi seuroissa on yleensä myös hyvä käsitys liikunnasta ja urheilusta. Taekwondo onkin vahvistanut asemaansa urheilujärjestönä itämaisen kamppailulajin mielikuvan ohella. (Iivanainen 30.3.2017.)

Taekwondossa on kaksi kilpailulajia: ottelu ja liikesarjat. Taekwondo-ottelu on ollut olympialaji vuodesta 2000 saakka. Kummassakin kilpailulajissa on mahdollista kilpailla MM-, EM- ja SM-tasolla. (Suomen Taekwondoliitto 2017a.)

Taekwondoliiton järjestämässä kilpailutoiminnassa on sekä ranking- että harrastajasarjoja kummassakin kilpailulajissa. Vain pieni osa taekwondon harrastajista käy kilpailuissa. Kilpailuiden keskimääräinen osallistujamäärä on noin 200 kilpailijaa, kun harrastajia on noin 7000 kpl. Parhaimmillaankin kilpailijamäärä on noin 5 prosenttia kokonaisharrastajamää-

rästä. Taekwondo on siis mahdollista harrastaa ilman kilpailuja ja suurin osa tekeekin niin. Taekwondoliitto järjestää jäsenseurojensa kanssa kilpailuiden lisäksi harrasteleirejä ja muita tapahtumia harrastajille. (Iivanainen 30.3.2017.)

4.1 Soveltava taekwondo

Soveltava taekwondo on erityisryhmille suunnattua ja yksilölliset erityistarpeet huomioivaa lajin harrastustoimintaa. Kohderyhmänä on erityisesti ne henkilöt, jotka tarvitsevat harjoittelussaan erityistä tukea ja yksilöllistä ohjausta, ja he, joille jonkin vamman tai haitan vuoksi perinteisesti toteutetut taekwondotekniikat ja -harjoitteet eivät sellaisenaan sovellu. (Runnako 31.3.2017.)

Yksilöllinen soveltaminen tarkoittaa sitä, että tekniikan tekeminen voidaan mahdollistaa tai sen tekemistä voidaan helpottaa esimerkiksi alkuasentoa muuttamalla (seisten – istuen – tukea käyttäen). Keskeisessä roolissa harjoittelussa on eriyttäminen, eli että samaa tekniikkaa tai harjoitetta voidaan tehdä samanaikaisesti eri tavoin samassa ryhmässä. Tämä vaatii yleensä useampia ohjaajia ryhmään. Erityisryhmässä tulee paremmin myös huomioida myös terveyteen ja sairauksiin liittyvät riskitekijät. Erityisryhmä tuo omat vaatimuksensa myös harjoitustilojen esteettömyyden suhteen. (Runnako 31.3.2017.)

Soveltavan taekwondon ryhmässä pystytään paremmin vastaamaan harrastajan yksilöllisiin tarpeisiin ja toiminta tapahtuu pienryhmissä. Kuitenkin osa erityisliikkujista voi toimia seurojen yleisesti tarjolla olevissa ryhmissä oman toimintakykynsä ja ryhmän edellytysten mukaisesti. Aikaisemmin soveltavan taekwondon harrastustoimintaa onkin ollut integroituna tavallisiin ryhmiin. Erityishuomiota tarvitsevien harrastajien määrää ei kuitenkaan ole aiemmin selvitetty, joten tietoa harrastajien määrästä tai tuen tarpeesta ei ole ollut saatavilla. (Runnako 31.3.2017.)

Ensimmäinen Taekwondoliiton jäsenseurassa perustettu lapsille ja nuorille suunnattu soveltavan taekwondon ryhmä on aloittanut Malmin Taekwondossa syksyllä 2015. Ryhmän ohjaajana on toiminut alusta lähtien fysioterapeutti Tea Runnako, apunaan Malmin Taekwondon ohjaajia. Ryhmässä on kehitys- ja liikuntavammaisia lapsia ja nuoria ja heidän ikänsä vaihtelee yhdeksän ja yhdeksäntoista ikävuoden välillä. (Runnako 31.3.2017.)

4.2 Para-taekwondo

Para-taekwondo on erityisryhmille suunnattua taekwondon kilpailutoimintaa. Kilpailutoiminnassa pyritään siihen, että jokainen kilpailija saa reilun kilpailun. Reilu kilpailu tarkoittaa

taa mahdollisimman tasaväkistä kilpailua, jolloin jokainen voi kilpailusuorituksessa tehdä parhaan suorituksensa. Kilpailijat jaetaan (painon), iän, taitotason ja vamman tai haitan mukaisesti sarjoihin. Painosarjoja käytetään vain ottelussa. Samassa sarjassa olevat kilpailevat keskenään. Para-taekwondossa on maanosien omia mestaruus- ja MM-kilpailuja ja koska kilpailijoita on vielä vähän, niin kaikki kilpailut pidetään avoimina kilpailuina (ei karsintaa tai tiukkoja maarajoja osallistujille). (World Taekwondo Federation 2017c.)

Taekwondo-ottelu on täyskontaktilaji, jossa osumalla vastustajaa potkuilla ja lyönneillä vartaloon tai päähän pyritään saamaan pisteitä. Kilpaileminen taekwondo-ottelussa on fyysisesti paljon vaativampaa kuin liikesarjoissa. Para-taekwondokilpailuja on kummassakin taekwondon kilpailulajissa, eli ottelussa ja liikesarjoissa. Para-taekwondo-ottelussa lyönneistä ei saa pisteitä, eivätkä lyönnit ole sallittuja tekniikoita. Lisäksi para-taekwondo-otteluissa ei ole pääkontaktia, johtuen siitä, että raajapuutosten vuoksi päänsuojausmahdollisuus on puutteellinen (World Taekwondo Federation 2017d). Para-taekwondon liikesarjakilpailuissa kilpailijat suorittavat ennalta tiedossa olevia liikesarjoja, joista tuomareiden arvostelun mukaisesti saa pisteitä (World Taekwondo Federation 2017e).

4.2.1 Para-taekwondon kehitys maailmalla

Taekwondon matka paralympialajiksi on alkanut taekwondon maailmanliiton, eli World Taekwondo Federationin aloitteesta. Se perusti vuonna 2005 Para-Taekwondokomitean (Para-Taekwondo Committee). Komitean tavoitteena oli edistää vammaistaekwondo ja erityisesti kilpailupuolta (para-taekwondo) kansainvälisesti. Komitea keskittyi aluksi ottelukilpailuun rajarajoitteisille. Liikesarjakilpailut otettiin mukaan kehitystyöhön vuonna 2013 ja tämä kehitystyö suuntautui myös muille vammaluokille. (World Taekwondo Federation 2017a.)

World Taekwondo Federation on tehnyt yhteistyötä myös kuulovammaisten Deaflympics-kilpailuja järjestävien tahojen kanssa ja taekwondo-ottelu on ollut virallisena kilpailulajina Deaflympicseissä vuodesta 2009, liikesarjat tulivat mukaan 2013. Ensimmäiset vammaisurheilijoille suunnatut ottelupara-taekwondon MM-kilpailut järjestettiin vuonna 2009 Azerbaidžanissa ja ensimmäiset EM-kilpailut pidettiin Venäjällä 2011. Osallistuvien urheilijoiden määrä on kasvanut tasaisesti, ollen vuoden 2016 avoimissa EM-kilpailuissa Puolassa 132 kilpailijaa, joista 106 ottelijaa ja 26 liikesarjakilpailijaa. (World Taekwondo Federation 2017a.)

World Taekwondo Federation liittyi kansainvälisen Paralympiakomitean (IPC) jäseneksi vuonna 2013. Vuonna 2014 WTF anoi IPC:ltä taekwondon (sekä ottelun että liikesarjojen) pääsyä paralympialajiksi ja hakemus hyväksyttiin vuonna 2015 niin, että taekwondo-ottelu on ensimmäistä kertaa virallisena paralympialajina Tokion paralympialaisissa vuonna 2020. WTF on jatkanut kehitystyötä ja vuonna 2015 järjestettiin ensimmäiset kehitysvammaisille avoimet para-taekwondon liikesarjakilpailut. (World Taekwondo Federation 2017a.)

4.2.2 Esimerkkejä muista maista

Norwegian Martial Arts Federationin alla olevan Taekwondojaoston johtaja Knut Olav Brecke kertoo, että Norjassa 85:stä jäsenseurasta 18 järjestää erityisryhmille suunnattua toimintaa. Valitettavasti tietoa siitä, paljonko harrastajia ja kilpailijoita on Norjassa yhteensä, ei ole olemassa. Norjassa kaikki järjestetyt kilpailut niin ottelu- kuin liikesarjapuolellakin ovat avoimia myös erityisryhmille, eikä heille järjestetä erillisiä tapahtumia. Norjan liitto tukee seurojen toimintaa pääasiassa ohjaajakoulutuksella. (Brecke K. 28.2.2017.)

Kilpailutoiminnan koordinaattori Ramin Rey Itävallan Taekwondoliitosta kertoo, että heillä on 145 jäsenseuraa. Näistä seuroista viisi järjestää erityisryhmille suunnattua toimintaa. Yhteensä harrastajia näissä seuroissa on 15 – 20 henkeä. Itävallan Taekwondoliitto järjestää kilpailutapahtumia sekä suunnattuna pelkästään erityisryhmille, mutta myös kaikille avoimia kilpailuja. Itävallassa liitto tukee toimintaa järjestämällä valmentajakoulutusta ja kilpailumatkoja ulkomaille (matkat ja majoitukset). Lisäksi liitto tarjoaa kilpailuissa tarvittavaa välineistöä. (Rey R. 2.3.2017.)

4.2.3 Para-taekwondo Suomessa

Suomessa ei ole järjestetty vielä yhtään para-taekwondokilpailua. Erityisryhmiin kuuluvia kilpailijoita ei ole ollut myöskään tavallisissa sarjoissa, sillä lajia ei ole markkinoitu vammaisurheilulajina eikä erityisryhmien mahdollisuudesta kilpailla ole ollut mitään mainintaa kilpailujen yhteydessä. Tiettävästi yksi harrastaja, jolla on ollut ala-raajapuutos, on viimeisen kymmenen vuoden aikana osallistunut Suomessa taekwondokilpailuihin. Tässä tapauksessa harrastaja itse oli ottanut yhteyttä kilpailun järjestäjään ja kysynyt mahdollisuudesta osallistua kilpailuihin, jolloin se oli erityisjärjestelyin mahdollistettu. (Iivanainen 31.3.2017.)

Suomessa on kuitenkin yksi maailmalla menestynyt para-taekwondoin, Matti Sairanen. Matti on aloittanut taekwondon harrastamisen asuessaan Filippiineillä vuonna 2000. Kilpailemisen ottelussa hän aloitti jo hyvin aikaisessa vaiheessa, vain noin puoli vuotta lajin

aloittamisen jälkeen. Hän kilpaili paikallisissa turnauksissa ja oli mitaleilla useimmissa osallistumisissaan kilpailuissa. Matti loukkaantui moottoripyöräonnettomuudessa vuonna 2002. Hänen vasen olkapäänsä loukkaantui ja aiheutti koko vasemman käden toimintakunnon heikkenemisen. Matti kuitenkin harjoitteli taekwondoä onnettomuuden jälkeenkin Filippiineillä asuessaan, vaikka kilpailut jäivät väliin. Matin muutettua Suomeen vuonna 2003 opiskelemaan, taekwondo jäi noin neljän vuoden tauolle. Tutkinnon suorittamisen ja Kiinaan muuton jälkeen hän aloitti taas harjoittelun ja sen myötä myös kilpauransa para-taekwondokilpailuissa vuonna 2010. Hänen valmentajakseen tuli Sampo Pajulampi, joka toimi Suomesta käsin. Matti on urallaan voittanut kaksi MM-hopeaa, vuosina 2012 ja 2014, sekä kaksi MM-pronssia, vuosina 2010 ja 2013. Matin tavoitteena on tulevaisuudessa kiivetä maailman rankinglistalla ylöspäin ja päästä kilpailemaan mitaleista Tokion 2020 Paralympialaisiin. (Sairanen, 2.4.2017.)

5 Projektin tavoite

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on ollut selvittää Taekwondoliiton jäsenseuroissa olevien erityisryhmiin kuuluvien harrastajien esiintymistä ja toiminnan soveltamista tällä hetkellä. Lisäksi kysyttiin seurojen tulevaisuuden suunnitelmia ja toiveita liitolta soveltavan toiminnan suhteen. Kyselyn vastaukset ovat tulevan kehitystyön pohjana.

Toisena tavoitteen on ollut tuottaa tähän opinnäytetyöhön tehdyn selvitystyön pohjalta Suomen Taekwondoliiton käyttöön para-taekwondon kilpailutoiminnan suositukset ja suositukset sääntöjen soveltamisesta kilpailutoiminnassa.

6 Projektin vaiheet

6.1 Lähtötilanne

Vaikka Suomen Taekwondoliiton alaisissa seuroissa on aiemminkin ollut soveltavaa toimintaa tarvitsevia harrastajia, ei toiminta ole ollut liiton puolelta tuettua, eikä siihen olla juurikaan kiinnitetty liiton puolesta huomiota. Tästä syystä esimerkiksi tietoa siitä, paljonko soveltavaa toimintaa tarvitsevia on seuroissa ollut, ei ole olemassa. Muutaman viime vuoden kuluessa toimintaan on kuitenkin kiinnitetty enemmän huomiota, johtuen mm. siitä, että taekwondo on valittu paralympialajiksi vuonna 2015. Strategiassaan 2017 – 2020 Taekwondoliitto on valinnut soveltavan ja para-taekwondon yhdeksi painopistealueeksi ja on panostanut siihen mm. henkilöresursseja (Suomen Taekwondoliitto 2017d).

Lasten ja nuorten soveltavan taekwondon harrastustoiminta on aloitettu vuonna 2015 yhdessä Taekwondoliiton alaisessa jäsenseurassa, Malmin Taekwondossa. Tea Runnako, joka toimii pääohjaajana ryhmässä, valmistui fysioterapeutiksi Metropolista vuonna 2016 ja teki opinnäytetyön Taekwondoliitolle aiheenaan: ”Soveltava Taekwondo – taekwondo erityisryhmiin kuuluville lapsille ja nuorille”. Aiempia tutkimuksia ja julkaisuja soveltavasta taekwondosta ovat tehneet Saviauk Triin (Soveltavan taekwondon ohjaajanopas. Terveystieteiden tutkimuskeskus, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Rauma 2009), Pajulampi Sampo (Vammaistaekwondo, lajianalyysi. Valmentajan ammattitutkinto VAT7, Pajulahti, 2015) ja Lappalainen Esa (Para-taekwondo – soveltava taekwondo – vammaistaekwondo Taekwondo erityisryhmille. Sabumnim-tutkimusraportti, 2016). (Suomen Taekwondoliitto 2017e.)

Taekwondoliitto on muiden kamppailulajien kanssa tehnyt yhdenvertaisuussuunnitelman, joka on hyväksytty vuonna 2015. Kamppailulajeista mukana olivat Suomen Aikidoliitto, Suomen Judoliitto, Suomen Miekkailu ja 5-otteluliitto, Suomen Nyrkkeilyliitto, Suomen Karateliitto (lajeista mukana myös taido ja jujutsu), Suomen Painiliitto ja Suomen Taekwondoliitto. Yhdenvertaisuussuunnitelman kolme päätavoitetta ovat: 1) syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen 2) arvioidaan yhdenvertaisuusvaikutuksia ja asetetaan yhdenvertaisuutta edistäviä tavoitteita 3) pyritään edistämään osallisuutta ja eri väestöryhmien vaikuttamismahdollisuuksia. (Suomen Taekwondoliitto 2017f.)

6.2 Koko prosessi

Tämän opinnäytetyön tarve on syntynyt muutaman vuoden sisällä, kun para-taekwondon kilpailutoiminta on kasvanut maailmalla voimakkaasti. World Taekwondo Federationin panostuksen myötä para-taekwondon kilpailut ovat tulleet entistä suosittumiksi ja kiinnostus sekä harrastus- että kilpailutoimintaa kohtaan on kasvanut myös Suomessa. Tämän opinnäytetyöprojektin eteneminen esitetään kuviossa 1.

Ensimmäisiä askeleita tässä projektissa on ollut para-taekwondon sääntöjen ja kilpailutoiminnan selvittäminen. World Taekwondo Federation on vahvistanut 1.1.2017 uudet säännöt myös para-taekwondo. Sääntöjen ohella myös luokittelu on ollut tärkeä selvittää ja miettiä, miten luokittelusääntöjä sovelletaan Suomessa. Tähän pohdintaan on osallistunut soveltavan taekwondon vastaava Taekwondoliiton juniorivaliokunnasta, Tea Runnako, ottelutuomarivaliokunnan puheenjohtaja Ari Lindroos, liikesarjatuomarivaliokunnan puheenjohtaja ja Taekwondoliiton pääsihteeri Tatu Iivanainen sekä Taekwondoliiton nuorisovastaava Tiiu Tuomi (tämän opinnäytetyön tekijä).

Runnako, Lindroos ja Tuomi kävivät tutustumassa Para-Taekwondon EM-kilpailuihin 15.9.2016. Matkaan haettiin VAU Ry:ltä aho-apuraha keväällä 2016, ja tuki myönnettiin lähes täysimääräisenä matkaa varten. Taekwondoliitto kattoi loput kustannuksista. Kilpailuissa tutustuttiin sekä kilpailutoimintaan että sääntöihin ja tuomarointiin. Keskeisiä havaintoja matkasta olivat: 1) para-taekwondo-otteluissa säännöt poikkeavat jonkin verran tavallisista sarjoista, mutta se ei vaikuta ottelun luonteeseen paljoakaan, 2) liikesarjakilpailijoiden vammat ja haitat olivat todella laajalla skaalalla, 3) kaikkien kilpailijoiden suoritukset olivat todella hienoja ja kunnioitettavia. Kaikkien matkalle osallistuneiden mielestä matka oli vaikuttava ja tahtotila saada myös Suomeen samanlaista kilpailutoimintaa oli herännyt.

Opintomatkaa ennen ja sen jälkeen Tuomi ja Runnako suunnittelivat soveltavan taekwondon ohjaajakoulutusta. Koulutusta varten tavattiin edustajia VAU ry:stä ja Judoliitosta. Heiltä saadut materiaalit auttoivat soveltavan taekwondon ohjaajakoulutuksen materiaalin suunnittelemisessa, samoin kuin Runnakon keväällä 2016 valmistunut opinnäytetyö. Koulutus järjestettiin 3.-4.12.2016 Helsingissä. Vaikka koulutus suunnattiin soveltavan taekwondon ohjaajille, sen sisältöön kuului myös selvitys para-taekwondosta, eli erityisryhmien kilpailutoiminnasta, sillä se pyritään saamaan luonnolliseksi osaksi soveltavaa toimintaa jo heti alusta lähtien (Koulutuksen sisältö, taulukko 2).

Taulukko 2. Soveltavan taekwondon ohjaajaoulutuksen sisältö

Koulutuksen sisältö:
1. Vammais- ja erityisliikunta
2. Liikunnan merkitys erityisliikujalle
3. Liikunta-aktiivisuuteen vaikuttavat tekijät
4. Toimintakyky ja sitä rajoittavat tekijät
5. Erityistarpeiden huomioiminen
6. Soveltavan Taekwondon toiminnan arvot
7. Käytännön harjoitusten soveltaminen
8. Taekwondo vammaisurheilussa, para-taekwondo
9. Soveltavan ryhmän perustaminen omaan seuraan

Koulutukseen osallistui 12 ohjaajaa, joista kaksi ohjaaja oli karatesta, loput Taekwondoliiton alaisista seuroista. Kouluttajina toimivat Tea Runnako ja Tiiu Tuomi.

Koulutuksen jälkeen, helmikuussa 2017 toteutettiin Taekwondoliiton jäsenseuroille kysely, jonka tavoitteena oli selvittää erityisliikujaryhmien esiintyvyyttä seuroissa ennen ja nyt. Kyselyn tuloksia tarkastellaan paremmin seuraavassa luvussa.

Kyselyn kanssa nykytilanteen kartoitusta tehtiin myös haastattelemalla sekä ottelutuomarivaliokunnan että liikesarjatuomarivaliokuntien puheenjohtajia. Haastattelujen tavoitteena oli selvittää mikä on valiokuntien valmiustila aloittaa para-taekwondon kilpailutoiminta, ja millaisilla toimilla tuomareita voidaan kouluttaa para-taekwondon kilpailusarjojen tuomitsemiseen tulevaisuudessa.

Maaliskuun ja huhtikuun 2017 aikana tämän tutkimuksen kautta saatujen tietojen avulla arvioitiin nykyistä tilannetta yhdessä Taekwondoliiton pääsihteerin ja soveltavasta toiminnasta vastaavan kanssa. Näiden keskustelujen pohjalta laadittiin suositukset kilpailutoiminnan toteuttamiseksi ja para-taekwondon sääntöjen soveltamiseksi Suomessa.

Kuvio 1. Projektin eteneminen

7 Nykytilanteen kartoitus

Kuten aiemmin on todettu, Taekwondoliitolla ei ole aiemmin ollut mitään seurantaä siitä, onko jäsenseuroissa erityisliikkuja. Liiton työntekijöiden mukaan tiedetään, että seuroissa on erityisliikkuja ollut aiempina vuosina ja on edelleenkin. Tätä ongelmaa selvittämään toteutettiin jäsenseuroille kysely, jonka tulokset esitellään tässä luvussa. Kysely oli kvantitatiivinen.

Nykytilanteen kartoittamiseksi tämän opinnäytetyöprosessin aikana suoritettiin haastatteluja Taekwondoliiton toimijoiden kanssa. Haastattelut olivat kvalitatiivisia ja perustuivat tiettyyn osa-alueeseen para-taekwondon toiminnassa. Tässä luvussa kerrotaan pääpiirteet ottelutuomarivaliokunnan ja liikesarjatuomarivaliokunnan puheenjohtajille tehdystä haastattelusta.

7.1 Tutkimuksen tavoite ja kohderyhmä

Kyselyn tavoitteena on selvittää, millainen esiintyvyys Suomen Taekwondoliiton alaisissa seuroissa on tällä hetkellä ja menneisyudessa ollut erityishuomiota tarvitsevien harrastajien suhteen. Määrää ei tässä kyselyssä ole selvitetty, vaan suurempi merkitys on sillä, minkälaisia erityisryhmiä seuroissa on ja on ollut, sekä sillä, ovatko seurät pystyneet tarjoamaan toimintaa erityisryhmille. Lisäksi kyselyn on tarkoitus selvittää sitä, onko sovelta van taekwondon tukitoimille tarvetta, eli minkälaisia toimenpiteitä seuroissa on tähän ryhmään kuuluvien kanssa tehty ja minkälaista tukea seurät tarvitsevat toiminnan aloittamiseen tai toiminnan tueksi. Kysely on tehty Taekwondoliiton jäsenseuroille.

Haastattelujen tavoitteena on selvittää, millainen tilanne on ottelu- ja liikesarjatuomareilla para-taekwondon kilpailutoiminnan suhteen. Tärkeitä tarkastelukohteita ovat mm, onko tuomareilla osaamista tuomita para-taekwondon sääntöjä sekä millaisia suunnitelmia heillä on tuomareiden kouluttamisen suhteen. Lisäksi kysyttiin mielipidettä siitä, millaisilla toimilla ja minkälaisella aikataululla para-taekwondon kilpailutoiminta voitaisiin Suomessa aloittaa.

7.2 Kyselyn toteutus ja toimintatavat

Kysely on toteutettu Taekwondoliiton nettisivuilla olevalla kyselylomakkeella (liite 1.). Vastaukset on lähetetty suoraan nettisivujen kautta vastaamisen jälkeen. Linkki kyselyyn on lähetetty kaikkiin jäsenseuroihin sähköisessä uutiskirjeessä 22.2.2017, sekä lisäksi erillisellä sähköpostilla 27.2.2017. Seuroissa nämä postit menevät seuran määrittelemälle

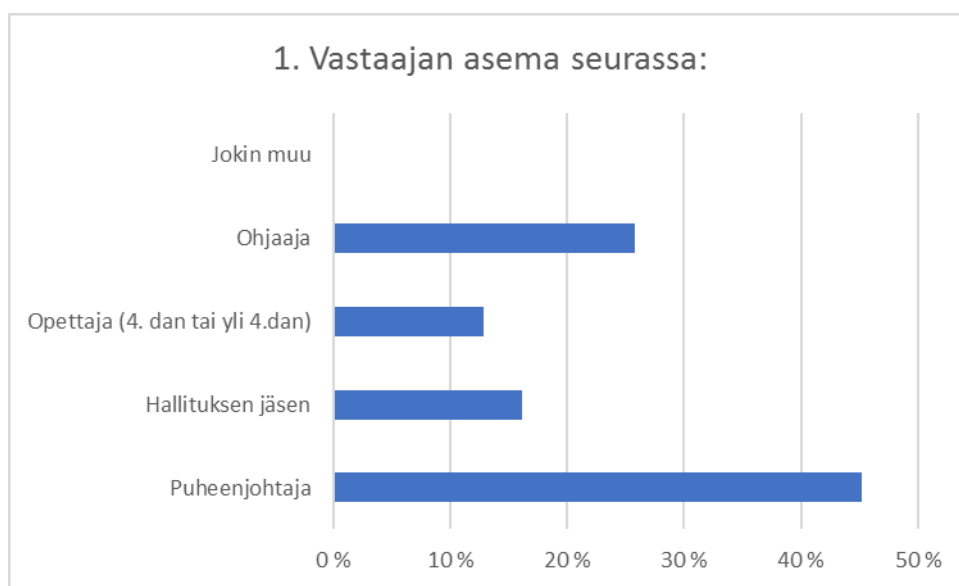
yhteyshenkilölle, joka on yleensä puheenjohtaja tai pääohjaaja.

Lisäksi kyselystä on tiedotettu Taekwondoliiton Facebook-sivuilla 1.3.2017 ja 3.3.2017. Vastauksia tuli 6.3.2017 mennessä 18 kpl, joka on 25 % kokonaisjäsenmäärästä. Lisäksi määräajan jälkeen tuli kolme vastausta, jotka otettiin analysointiin mukaan, jolloin kokonaisvastausmäärä oli 21 kpl, eli 30 % kokonaisjäsenmäärästä.

7.2.1 Taustatiedot ja erityisryhmien tilanne nyt ja aiemmin

Kyselyyn vastanneen henkilön asema seurassa

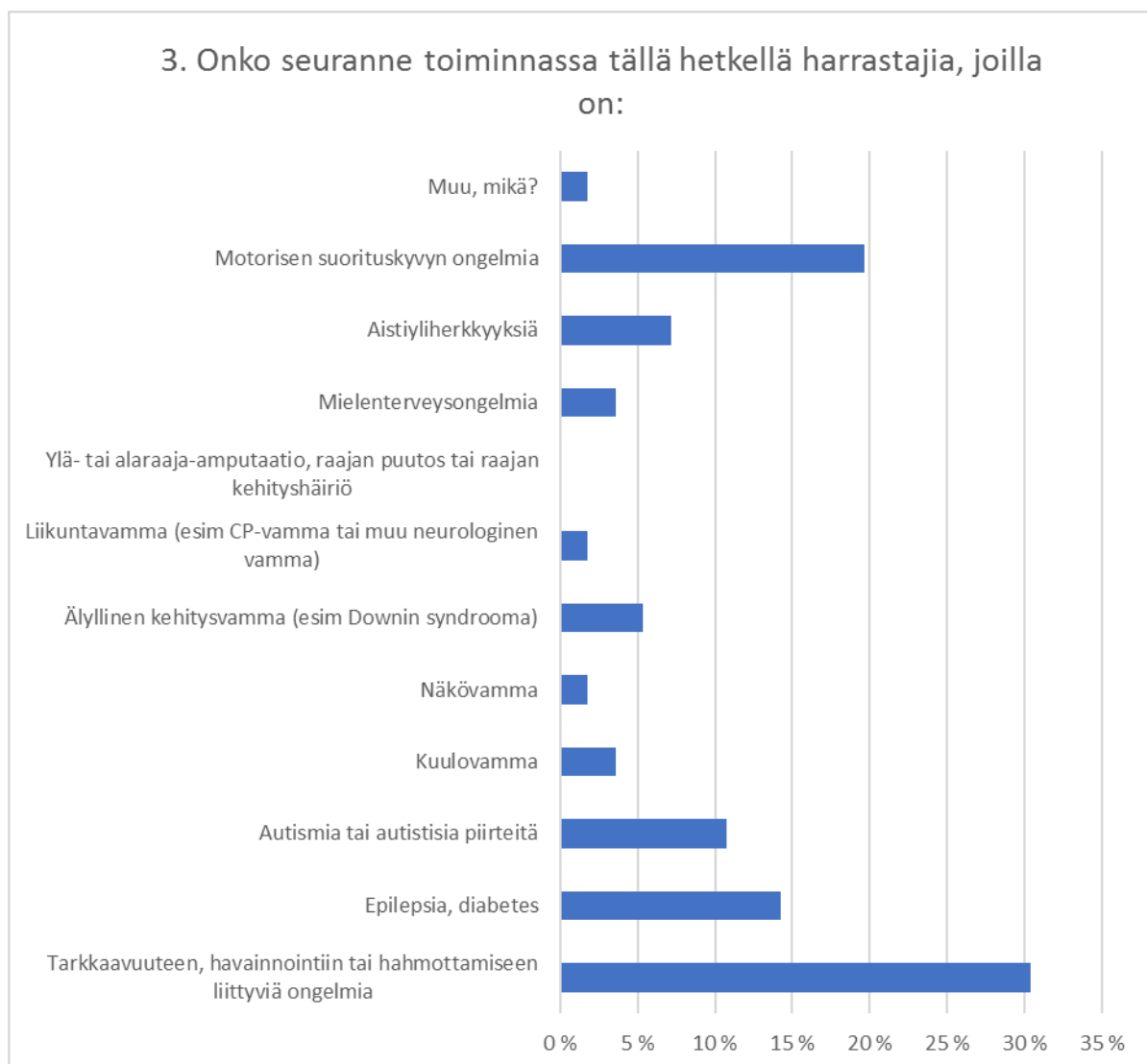
Kyselyyn vastanneista suurin osa toimi edustamansa seuran puheenjohtajana. 13 henkeä ilmoitti olevansa seuran puheenjohtaja (kuvio 2). Puheenjohtajista kaksi ilmoitti toimivansa seurassa myös ohjaajana, yksi toimi puheenjohtajuuden lisäksi opettajana ja yksi ilmoitti olevansa puheenjohtajan lisäksi myös ohjaaja ja opettaja. Ohjaajan roolin valinneista yksi toimi myös opettajana ja kolme hallituksen jäsenenä. Opettaja on taekwondossa 4.dan - vyöarvon suorittanut harrastaja.

Kuvio 2. Kyselyyn vastanneiden roolit seurassa

Erityishuomiota tarvitsevat ryhmät seuran toiminnassa tällä hetkellä

Vastanneista seuroista neljä ilmoitti, että heillä ei ole tällä hetkellä, eikä ole koskaan aiemminkaan ollut erityishuomiota tarvitsevia harrastajia. Muut vastaajat valitsivat vähintään yhden vaihtoehdon erityistarpeiden ryhmistä. Eniten harrastajilla on ollut tarkkaavuuteen, havainnointiin ja hahmottamiseen liittyviä haasteita (17) ja seuraavaksi eniten motorisen suorituskyvyn ongelmia (11) ja epilepsiaa sekä diabetesta (8). Lisäksi seuroissa on harrastajia, joilla on autismia tai autistisia piirteitä, aistiyliherkkyksiä, älyllisiä kehitysvammoja, mielenterveysongelmia, sekä kuulo- ja näkövammoja. Vastaajien seuroissa ei ole ollut mukana ylä- tai alaraaja-amputoituja, raajan puutoksia tai raajan kehityshäiriöisiä (kuvio 3.). Yksi vastaaja vastasi vaihtoehdon ”Muu, mikä” ja kertoi kyseessä olevan dysfasian.

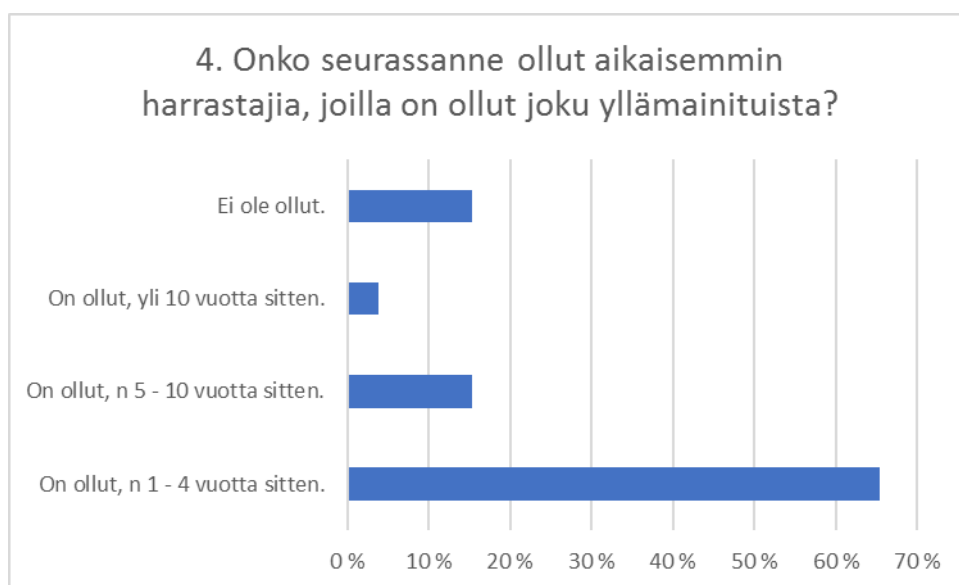
Kuvio 3. Onko seuranne toiminnassa tällä hetkellä harrastajia, joilla on:

Tuloksesta voidaan päätellä, että seuroissa on merkittävästi mukana harrastajia myös erityisryhmistä. Kuten odotettua oli, suurimpana ryhmänä olivat tarkkaavuuteen, havainnointiin ja hahmottamiseen liittyvät ongelmat. Motorisen suorituskyvyn ongelmat taas yllättivät monilukuisuudellaan, tätä ryhmää oli yllättävän monessa seurassa. Epilepsian ja diabeteksen esiintyminen oli odotettua, mutta se että autismia ja autistisia piirteitä omaavia oli lähes yhtä paljon, oli odottamatonta. Muutamat seurat kertoivat myös, että heillä on kuulo- ja näkövammaisia, älyllisiä kehitysvammoja, liikuntavammoja, mielenterveysongelmia ja aistiyliherkkyksiä. Yhteenvetona voidaan todeta, että erityisryhmien ilmeneminen seuroissa on yllättävän laajaa ja että näihin ryhmiin kuuluvia harrastajia on yllättävän paljon mukana toiminnassa tällä hetkellä.

Mikään seuroista ei ilmoittanut heillä olevan ylä- tai alaraaja-amputoituja, raajan puutoksia tai raajan kehityshäiriöisiä. Tämä ei ollut kovin yllättävää, sillä Suomen terveydenhoito on hyvällä tasolla ja raajojen amputaatiot ovat harvinaisia. Maissa, joissa lähihistoriassa on ollut esimerkiksi sotaa tai muita konflikteja, on enemmän raajapuutoksia ja -amputaatioita kuin Suomessa. Lisäksi lasten synnyttäminen on Suomessa yleensä sairaaloissa tapahtuvaa ja synnytyksissä tapahtuvat vammautumiset ovat harvinaisia. Se, että näitä harrastajia ei ole seuroissa, kertoo siitä, että Suomessa ei ole tällä hetkellä ainakaan vielä potentiaalisia kilpailijoita Paralympialaisiin, joissa luokitus on siis ala- ja yläraajapuutoksiin tai heikenneeseen toimintakykyyn perustuvaa.

Erityishuomiota tarvitsevat aiempina vuosina

Neljä vastaajaa ilmoitti, että heidän seurassaan ei ole ollut aiempina vuosina erityistä tukea tarvitsevia harjoittelussa mukana. Neljä vastaajaa vastasi, että seurassa on ollut erityishuomiota tarvitsevia alle kymmenen vuotta sitten ja yksi vastaaja vastasi kaikki vaihtoehdot. Vastaajista suurin osa (17) kertoi, että seurassa on 1 – 4-vuotta sitten ollut erityistä tukea tarvitsevia harrastajia (kuvio 4.).

Kuvio 4. Onko seurassanne ollut aikaisemmin harrastajia, joilla on ollut joku yllämainituista

Vastauksista selviää, että erityisryhmiin kuuluvien määrä on kasvanut 1 – 4 vuotta sitten. Vain yksi seura kertoi, että heidän seurassaan on ollut erityisryhmiin kuuluva/kuuluvia harrastajia yli 10 vuotta sitten. Neljä seuraa kertoi, että seurassa ei ole koskaan ollut erityisryhmiin kuuluvia harrastajia. Tähän saattaa vaikuttaa myös se, että seurassa ei välttämättä olla tiedetty jonkun erityistuen tarpeesta hänen harrastamisensa aikana. Näiden seurojen osalta olisi siis syytä tutkia tarkemmin, onko seurassa kysytty tuen tarpeesta harrastajilta säännöllisesti.

Syyt siihen, että seurassa ei ole ollut erityishuomiota tarvitsevia harrastajia

Kysymykseen nro 5: ”Jos seurassanne ei ole koskaan ollut harrastajia yllämainituista ryhmistä, mikä on ollut siihen syynä?” kuusi vastaajaa vastasi, että seuraan ei ole ollut näistä ryhmistä halukkaita tulijoita. Yksikään vastaajista ei vastannut, että seura ei ole pystynyt ottamaan halukkaita tulijoita vastaan. Kuitenkin yksi vastaajista oli vastannut ky-

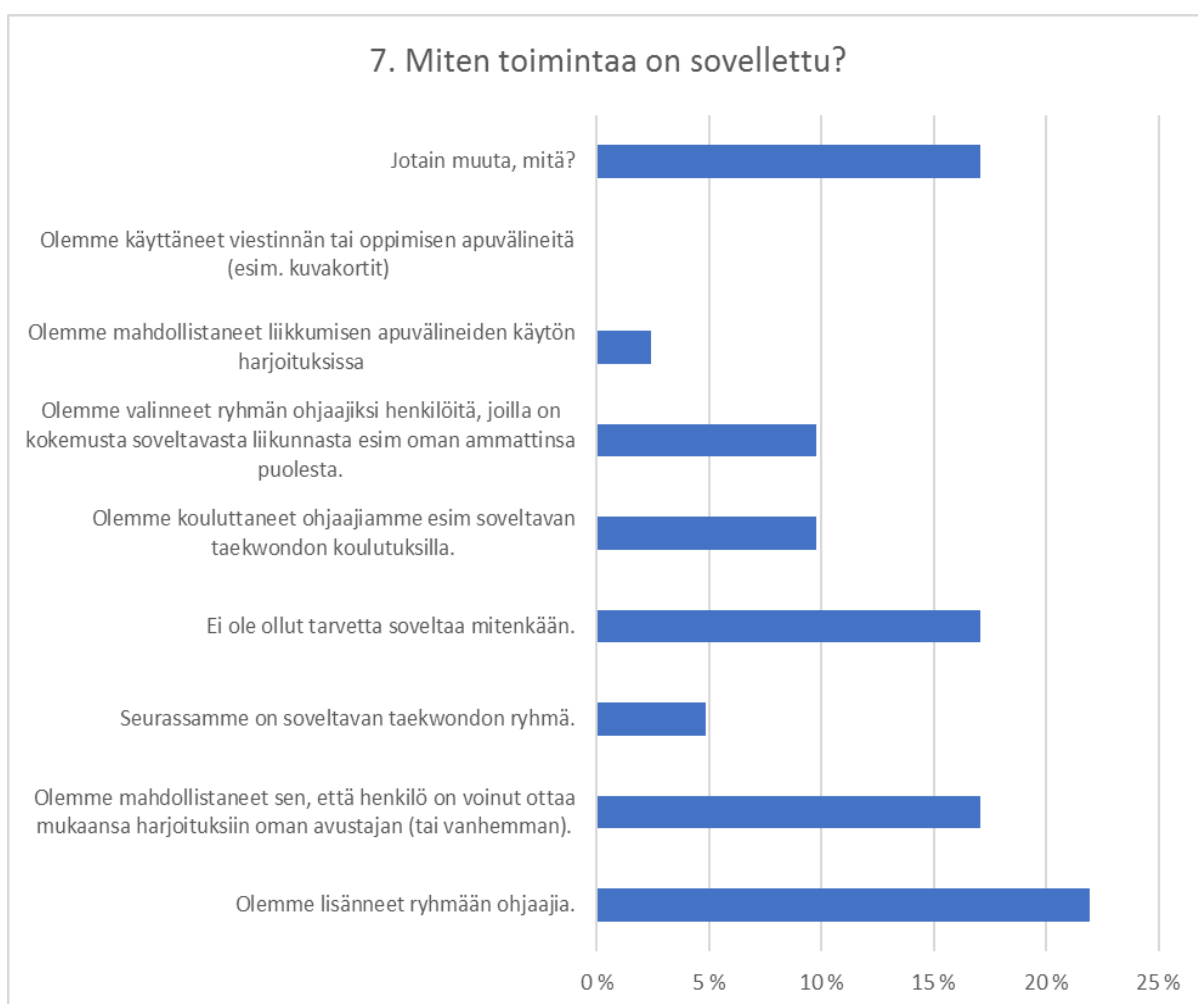
symykseen nro 6 ”Jos vastasit kysymykseen 5, että seura ei ole pystynyt ottamaan halukkaita vastaan, kerro tähän lyhyesti miksi ei?”. Vastaaja kertoi, että pienet ohjaajaresurssit ovat olleet esteenä sille, että soveltavaa liikuntaa olisi voitu edes tarjota.

Kuuden vastaajan osalta olisi hyvä selvittää, onko soveltavaa liikuntaa ollut tarjolla seurassa. Kynnys osallistua yleisesti tarjolla olevaan toimintaan erityisen tuen tarpeen kanssa voi olla korkea, mikäli seuran viestinnässä ei käy selkeästi ilmi, että seuralla on mahdollisuus tarjota erityistä tukea sitä tarvitseville.

7.2.2 Toiminnan soveltaminen ja tulevaisuuden suunnitelmat

Miten toimintaa on sovellettu näiden ryhmien kohdalla

Kysymys nro 7 kuului ”Mikäli seurassanne on ollut harrastajia edellä mainituista ryhmistä, miten toimintaa on sovellettu?”. Yhdeksän vastaajaa, eli suurin osa vastaajista kertoi, että ryhmään on lisätty ohjaajia ja seitsemän vastaajaa vastasi, että ei ole ollut tarvetta soveltaa mitenkään (Kuvio 5.). Avoimissa vastauksissa kerrottiin mm, että ohjaajien kanssa on käyty erityistarpeita läpi ja vanhempien kanssa on sovittu, miten harrastajan kanssa toimitaan harjoituksissa. Lisäksi moni korosti sitä, että harjoituksia ja vyökokeiden vaatimustasoa on sovellettu yksilökohtaisesti ja kehittymistä on verrattu omaan aiempaan osaamiseen, ei muuhun ryhmään.

Kuvio 5. Miten toimintaa on sovellettu

Toimintaa on sovellettu seuroissa monin eri tavoin. Suosituimpana keinona on ollut ohjaajien lisääminen ryhmään. Lisäksi seurat ovat mahdollistaneet oman avustajan tai van-

hemman osallistumisen harjoituksiin tai käyttäneet muita mainittuja keinoja. Seitsemän seuraa vastasi myös, että toimintaa ei ole ollut tarvetta soveltaa mitenkään. Mielenkiintoista olisi näiden seurojen osalta tietää, kuinka paljon harjoituksissa todellisuudessa sovelletaan. Ohjaajan ammattitaidosta riippuen harjoitusten sisälläkin voidaan soveltaa toimintaa hyvin ja riittävästi. Toisaalta nämä vastaukset saivat myös miettimään sitä, tietävätkö kaikki kyselyyn vastanneet seurat, mitä soveltaminen erityisryhmien kohdalla tarkoittaa. Vastausvaihtoehdoissa oli esitelty joitain soveltamisen muotoja, mutta avoimista vastauksista päätelleen ohjaajat soveltavat harjoituksissa paljon.

Onko seuralla kiinnostusta aloittaa tai kehittää soveltavaa toimintaa

Kysymykseen onko seuralla kiinnostusta aloittaa tai kehittää soveltavan taekwondon toimintaa, kaksitoista vastaajaa (57 %) vastasi ”Kyllä” ja yhdeksän vastaajaa ”Ei” (43 %).

Nämä vastaukset ovat rohkaisevia toiminnan kehittämisen kannalta. Soveltavan taekwondon harrastustoiminnan tukeminen on Taekwondoliiton toimesta otettu yhdeksi kehityskohteeksi ja tämä osoittaa, että suurimmalla osalla seuroista on halua joko aloittaa soveltavan taekwondon ryhmä tai kehittää jo olemassa olevaa toimintaa.

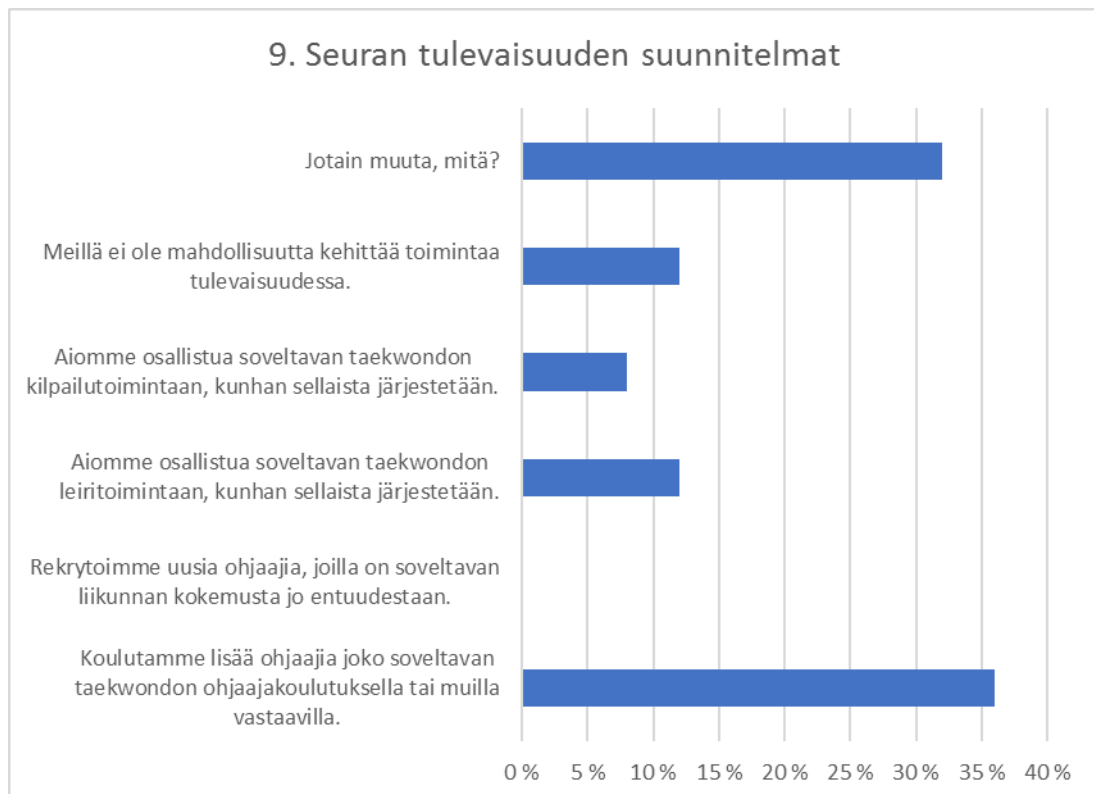
Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia seuralla on näiden ryhmien suhteen

Kysymys nro 9 oli ”Mikäli seurassanne on soveltavan taekwondon harrastajia, millaisia tulevaisuuden suunnitelmia seurallanne on?”. Kolme vastaajaa vastasi, että heillä ei ole mahdollisuutta kehittää toimintaa tulevaisuudessa. Yhdeksän vastaajaa kertoi, että seura aikoo kouluttaa ohjaajia lisää ja kolme seuraa kertoi haluavansa osallistua soveltavan taekwondon leiritomintaan. Kaksi seuraa aikoo osallistua soveltavan taekwondon kilpailutoimintaan, kunhan sellaista järjestetään. Kukaan vastaajista ei kertonut aikovansa rekrytoida osaavia ohjaajia seuraan (kuvio 6.).

Kahdeksan vastaajaa valitsi avoimen vaihtoehdon, johon tuli seuraavanlaisia vastauksia (vastaussitaatit suoraan kyselystä):

- ”sovellamme opetusta ja vaatimuksia vastaamaan vastaanottajan tarpeita.”
- ”Haluamme tietenkin kehittää toimintaamme niin, että pystymme entistä paremmin ottamaan erityistapaukset huomioon harjoituksissa ja muussa toiminnassa. Meillä ei kuitenkaan ole ohjaajaresursseja varsinaisen soveltavan taekwondon ryhmän pyörittämiseen, joten keskitymme sellaisiin tapauksiin, jotka pystyvät harjoittelemaan muun ryhmän mukana.”

- ”Seuramme on pienellä paikkakunnalla toimiva ja pieni, joten harrastajamäärät ovat pieniä. Toimimme tilanteen mukaan, jos siis harrastajalla tarvetta erityiseen tukeen, asia pohditaan yhteistyössä perheen kanssa.”
- ”Toimintaa voidaan tällä erää kehittää vain inklusiivisena seuran nykyisen suuren harrastajamäärän ja kunnan harrastustilojen puutteesta johtuen.”
- ”Haluamme että kun lähdetään mukaan, niin homma on ammattimaisella tasolla”
- ”emme ole miettineet asiaa”
- ”Järjestämme kurssseja ja leirejä.”
- ”Seurassamme ei tällä hetkellä ole resursseja oman soveltavan ryhmän perustamiseen, mutta jollain tasolla lisäkoulutusta tarvittaisiin, jotta pystymme huomioimaan opetusta nykyryhmän sisällä.”
- ”Markkinointi: lisää harrastajia. Yhteistyö Suomen Taekwondoliiton, Paralympiakomitean ja VAU ry:n kanssa.”

Kuvio 6. Tulevaisuuden suunnitelmat

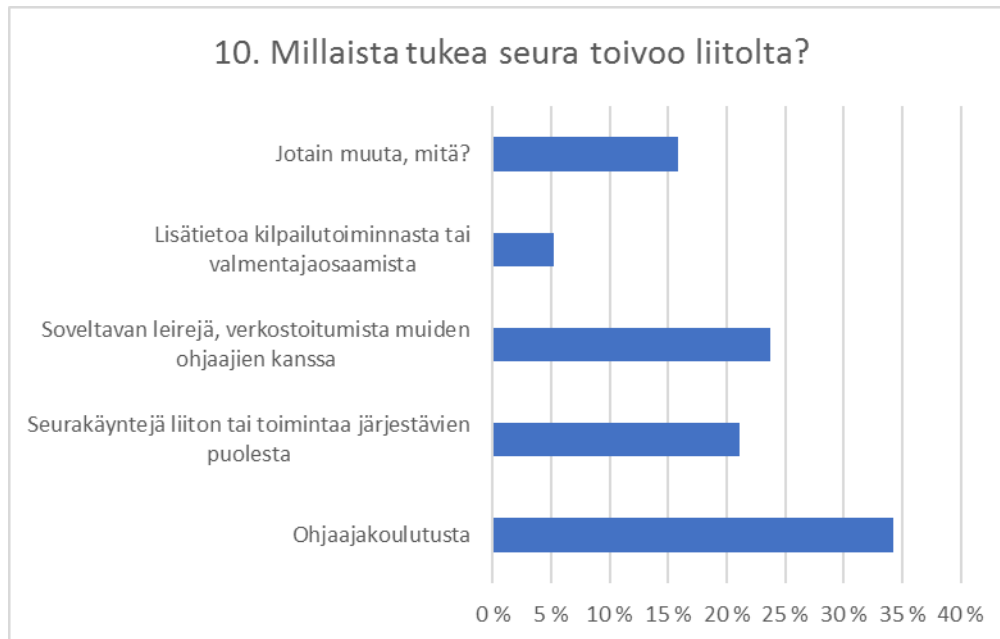
Suurin osa seuroista aikoo tehdä toimia soveltavan taekwondon toiminnan kehittämiseksi tulevina vuosina omissa seuroissaan. Vain kolme seuraa vastasi, että ei ole mahdollisuutta kehittää toimintaa. Suurin osa seuroista toivoo ohjaajakoulutusta. Tämä on hyvä asia, sillä koulutus on jo käynnistetty ja sille tulee tulevina vuosina jatkoa varmasti sen hyvien kokemusten vuoksi. Kolme seuraa aikoo osallistua soveltavan taekwondon leiritoimintaan.

Tämä on vähän alhainen määrä ja sen saattaa selittää se, että seuroissa ei ole vielä koettu leiritoimintaa tarpeelliseksi. Kun leirejä järjestetään, tulee olemaan tärkeää muistuttaa seuroja siitä, kuinka tärkeä esimerkiksi lapsille ja nuorille on nähdä, että on muitakin erityistukea tarvitsevia harrastajia ja sitä kautta saada heitä sitoutettua toimintaan paremmin. Vain kaksi seuraa kertoi osallistuvansa kilpailutoimintaan, kun sellaista järjestetään. Tämän varmasti vaikuttaa se, että soveltava taekwondo ei ole vielä seuroissa niin tuttua ja suosittua, että harrastajia olisi paljon. Harrastajien määrän kasvaessa, myös kilpailutoiminnan tarpeellisuus tulee varmasti ilmi.

7.2.3 Liiton tuen tarve ja laatu tulevina vuosina

Kyselyn viimeinen kysymys koski sitä, millaista tukea seurat toivovat liitolta soveltavan toiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen. Kolmetoista seuraa toivoi ohjaajakoulutusta. Yhdeksän toivoi soveltavan leirejä ja verkostoitumista muiden ohjaajien kanssa ja kaksi seuraa toivoi lisätietoa kilpailutoiminnasta ja valmentajaosaamista (kuvio 7.). Avoimeen kysymykseen tuli seitsemän vastausta (vastaussitaatit suoraan kyselystä):

- "Ajattelen, että jotta voisi toimia treenin vetäjänä erityislapsille, pelkkä urheilupuolen ohjaustaito ei riitä, vaan paras tilanne olisi, jos ohjaajalla olisi esim. oman ammatin kautta valmius kohdata erityislapsia (esim. koulutus kuntoutus-, terapia- tai kasvatusalalta)"
- "Kunnassa saatavilla olevien salivuorojen puitteissa seurallamme ei ole mahdollisuutta perustaa erillistä soveltavan taekwondon ryhmää/ryhmiä; tällä erää ym. erityistarpeiset harrastajat ovat mukana inklusiivisissa ryhmissä"
- "Paikallista verkostoitumista eri toimijoiden kanssa."
- "Myös yhteistyö esim vammaisliiton toimihenkilöiden kanssa olisi suotavaa"
- "en osaa sanoa"
- "Meidän täytyy keskustella seurassa sisäisesti tästä. Emme ole vielä käyneet tämän toiminnan tarpeesta keskustelua seuran sisällä oman ryhmän perustamisen tarpeesta. Tällä hetkellä henkilöt ovat harjoitelleet muun ryhmän mukana ja tosiaan vaatimuksia suhteutettu heidän omaan oppimiseen. Jonkinasteinen info/koulutus voisi olla tarpeen, miten huomioida soveltavaa taekwondo tarvitsevia. Jos jossain vaiheessa saisimme riittävästi ohjaajia myös tähän niin sitten sitä voisi huomioida tarkemmin toiminnan markkinoinnissa ym., mutta tällä hetkellä haasteita saada koulutettua jo normiryhmiin ulkopuolisiin koulutuksiin."
- "Yleisesti lisää harrastajia ja ohjaajia"

Kuvio 7. Seurojen toiveet Taekwondoliitolta

Nämä vastaukset tulevat olemaan tärkeitä Taekwondoliiton kehitystoiminnan kannalta tulevina vuosina. Ohjaajakoulutukseen tulee olemaan helppo vastata, mutta esimerkiksi seurakäyntien toteutuminen voi olla henkilöstöressurssien vähäisyyden vuoksi vaikea toteuttaa. On kuitenkin hienoa, että seuroilla on toiveita ja ideoita liiton suuntaan, sillä se kertoo siitä, että seuroilla on tarve kehittää soveltavaa toimintaa ja liiton toivotaan jatkavan panostusta toimintaan mm henkilöresursseilla.

7.3 Taustahaastattelut

Näiden kvantitatiivisten haastatteluiden tavoitteena oli selvittää Suomen Taekwondoliiton tuomaritoiminnan valmius ja tilanne sekä ottelun että liikesarjojen puolelta. Haastattelut toteutettiin puhelimitse ja sähköpostitse.

7.3.1 Tämän hetkinen osaaminen tuomarivaliokunnissa

Suomen Taekwondoliiton ottelutuomarivaliokunnan puheenjohtaja Ari Lindroos kertoo, että valiokunnassa ei ole vielä käsitelty para-taekwondon tuomarikysymyksiä, koska se ei ole ollut ajankohtaista. Suomessa ei ole vielä yhtään ottelutuomaria, joka olisi osallistunut para-taekwondokilpailuiden tuomarointiin. Käytännössä tuomariksi para-taekwondokilpailuihin pääsee vain kilpailunjärjestäjän tai tuomarivalvojan kutsusta ja tällaista kutsua ei ole Suomen ottelutuomarivaliokunnalle vielä tullut. Para-taekwondon kilpailujen yhteydessä järjestetään niin tuomareiden koulutustilaisuuksia kuin myös luokittelijoiden koulutustilaisuuksia ja näihin pääsee siis vain kutsun kautta. Lindroos kertoo, että on yrittänyt saada kutsua kisoihin, siinä toistaiseksi onnistumatta. (Lindroos 15.3.2017)

Myöskään liikesarjatuomareita ei ole vielä koulutettu para-taekwondon sääntöihin (World Taekwondo Federation 2017e). Tämä johtuu siitä, että tarvetta ei vielä toistaiseksi ole ollut, sillä para-taekwondon kilpailijoita ei ole kilpailuihin ilmoittautunut. Asiaan on vaikuttanut myös se, että World Taekwondo Federation hyväksyi para-taekwondon säännöt yleiskokouksessaan marraskuussa 2016. Liikesarjatuomarivaliokunnan puheenjohtaja Tatu Iivanainen on osallistunut lyhyeen esittelyyn para-taekwondon liikesarjojen arvostelusta Itävallan avointen yhteydessä vuonna 2016, mutta ei ole kuitenkaan vielä päässyt tuomitsemaan vielä para-sarjoja. (Iivanainen 31.3.2017.)

7.3.2 Tulevaisuuden näkymät

Seuraava askel para-taekwondon ottelutuomaroinnissa on saada kutsu ja päästä sitä kautta osallistumaan para-taekwondon ottelutuomarikoulutuksiin. Tuomarikoulutuksen jälkeen voidaan arvioida luokittelijan tarpeellisuutta Suomessa ja mahdollisesti tuomari, joka on päässyt para-taekwondon tuomarikoulutukseen voisi päästä myös luokittelijakoulutukseen (World Taekwondo Federation 2017). World Taekwondo Federationin luokitteluoheeseen mukaisesti käymällä ensimmäisen luokittelukoulutuksen saa arvon kansallinen luokittelija, eli National Classifier. (World Taekwondo Federation 2017c.)

Liikesarjakilpailujen osalta liikesarjatuomarivaliokunnan puheenjohtaja Tatu Iivanainen on osallistumassa kesäkuussa 2017 ensimmäiseen Para Poomsae International Referee Seminaariin, eli liikesarjakilpailuiden para-taekwondo-sarjojen tuomarikoulutukseen. Tämän jälkeen myös muita Suomessa toimivia tuomareita voidaan informoida paremmin para-taekwondon liikesarjasäännöistä. Mikäli halukkaita liikesarjakilpailijoita löytyy para-taekwondon sarjoihin, liikesarjatuomarivaliokunta järjestää tuomareille koulutusta. (Iivanainen 31.3.2017.)

Lindroos kertoo, että ottelutuomarivaliokunnan tavoitteena ensi vuonna (2018) tulee olemaan saada kutsu para-taekwondon kilpailuihin ja päästä sitä kautta osallistumaan ottelutuomari- ja luokittelukoulutuksiin. Mahdollinen yhteistyö luokittelussa Pohjoismaiden kesken on myös seikka, joka valiokunnan tulee selvittää. Vaikka koulutusta ei heti saataisi-kaan, se ei estä Suomessa järjestettävien kilpailujen avaamista myös soveltavan taekwondon kilpailijoille. Lindroosin mukaan kannattaa lähteä liikkeelle mahdollisimman kevyestä järjestelmästä, joka mahdollistaa kaikkien halukkaiden kilpailijoiden kilpailemisen. Tällöin esimerkiksi sähköistä ilmoittautumisjärjestelmää ei olisi tarpeen käyttää, koska sarjojen, joilla soveltavan kilpailijat kilpailevat, ennustaminen on vaikeaa ja jopa mahdollonta. Sarjat voitaisiin muodostaa ilmoittautumisten perusteella yhteistyössä valmentajien kanssa, kuten judossa. (Lindroos 15.3.2017.)

Iivanaisen mukaan para-taekwondon liikesarjakilpailutoiminnan voi aloittaa jo syksyn ensimmäisissä kilpailuissa, jos halukkaita kilpailijoita on. Iivanainen on Lindroosin kanssa samoilla linjoilla siitä, että kilpailut voidaan mahdollistaa erityisryhmille hyvin kevyellä järjestelmällä, koska kilpailijoita ei vielä paljoa ole. Sähköistä ilmoittautumisjärjestelmää voidaan hyödyntää myös, mikäli se koetaan kilpailun järjestäjän kannalta tarpeelliseksi. (Iivanainen 31.3.2017.)

7.3.3 Sääntöjen soveltaminen

Muilta osin, kuin luokittelun osalta, käytetään Suomessa mahdollisimman pitkälle World Taekwondo Federationin para-taekwondon ottelusääntöjä (World Taekwondo Federation 2017d). Tavallisistakaan säännöistä ei ole tehty Suomeen omia, suomennettuja sääntöjä, joten para-taekwondonkaan säännöistä ei ole tarpeen tehdä. Sääntöjä sovelletaan tarvittavin osin ilman, että sääntöjä kirjoitetaan suomeksi. (Lindroos 15.3.2017.)

Liikesarjojen para-taekwondon sääntöjä ei myöskään ole tarvetta kääntää suomeksi (World Taekwondo Federation 2017e). Tarvittaessa sääntöihin voidaan tehdä täydentäviä

määräyksiä, mutta koko kilpailusääntöjen suomentaminen on liian työläs prosessi siihen nähden, että kilpailijan ja valmentajan tarvitsee tietää vain vähän pisteytyksen perusteista ja sääntöjen muuttuessa sääntöjä jouduttaisiin päivittämään. Lisäksi liikesarjatuomarit ovat tottuneet toimimaan englanninkielisten sääntöjen kanssa. (Iivanainen 31.3.2017)

8 Para-taekwondon kilpailutoiminnan suositukset

8.1 Suositukset toiminnan järjestämisestä

World Taekwondo Federation on linjannut määräyksissään, että para-taekwondo on täysin integroitu osa WTF:n toimintaa. Para-taekwondosta WTF:ssa vastaa Para-Taekwondo Governing Board (Para-GB). (World Taekwondo Federation 2015.)

Nämä suositukset tulevat ohjaamaan Suomen Taekwondoliiton para- ja soveltavaa taekwondo, johon sisältyy erityisryhmille suunnattu harrastuskilpailutoiminta, kilpailutoiminta ja para-taekwondon huippu-urheilutoiminta. Suositukset on laadittu tämän opinnäytetyöprosessin aikana tehtyjen tutkimusten pohjalta ja haastateltujen ammattilaisten kokemuksen pohjalta. Suositukset ovat ensimmäiset para-taekwondon kilpailutoimintaa koskevat ohjeistukset ja ensimmäiset, joita Suomessa tullaan noudattamaan.

8.1.1 Käsitteet

Taekwondossa erityisryhmille suunnatusta toiminnasta käytetään nimitystä soveltava taekwondo. Soveltavaan taekwondoön luetaan kaikki harrastustoiminta, joka tapahtuu Suomessa ja Taekwondoliiton jäsenseurojen järjestämänä.

Para-taekwondo-nimitystä käytetään, kun puhutaan kilpailutoiminnasta, huippu-urheilusta ja paralympialaisiin tähtäävistä kilpailuista. Para-taekwondokilpailuihin osallistuvasta tai niihin tähtäävästä urheilijasta käytetään nimitystä para-taekwondourheilija tai para-taekwondoin (taekwondoin = taekwondon harrastaja).

8.1.2 Luokittelu

Ketään ei saa syrjiä iän, syntyperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Yhdenvertaisuuslaki 3.luku 8 §

Vammaisurheilussa käytetään luokittelua takaamaan mahdollisimman tasavertainen ja reilu kilpailu. Tasavertaisuudella tarkoitetaan kilpailijoiden yhdenvertaisuutta toisiinsa nähden. World Taekwondo Federationin Para-taekwondo-toiminta pitää urheilijoiden turvalli-

suutta, reilua peliä, läpinäkyviä sääntöjä ja tuomarointia kilpailun kulmakivinä (World Taekwondo Federation 2015).

Vain viidellä lajiliitolla Suomessa on oma luokittelija ja tai luokittelijoita. Uimaliitolla on yksi kansainvälinen ja kolme kansallista luokittelijaa, mikä johtuu siitä, että uinnin luokittelu on hyvin vaativa. Judossa luokitellaan vain näkövammaiset urheilijat. Käytännössä luokittelua tehdään vain paralympialajeissa, mutta luokittelujärjestelmän (ja/tai luokittelijan) puuttuminen kertoo puutteellisesta sitoutumisesta vammaiskilpaurheilun kehittämiseen. Lisäksi puutteet luokittelujärjestelmässä vaikeuttavat uusien vammaisurheilijoiden rekrytointia. (Saari 2015a, 36 – 37.)

Paralympialajeissa luokittelu on vaativinta ja tarkimmin määriteltyä osallistuttaessa paralympialaisiin tai muihin kansainvälisiin kilpailuihin (MM- ja EM-kilpailut). Para-taekwondon ottelussa luokittelu määritellään World Taekwondo Federationin 1.1.2017 vahvistamissa luokittelusäännöissä ja se on seuraavanlainen (World Taekwondo Federation 2017c):

Taulukko 3. Para-taekwondon otteluluokitus (World Taekwondo Federation 2017c).

Luokitus (miehet ja naiset)	Luokituksen peruste
K41	A. olkaluun puutos hartiasta tai molemmat yläraajat amputoitu tai puuttuu 1/3 pituudesta B. Molemminpuolinen epämuodostuma yläraajan 1/3 pituudesta
K42	A. Toispuolinen raajapuutos 1/3 tai toispuolinen epämuodostuma olkaluusta B. Molemminpuolinen yläraaja-amputaatio alle 1/3 tai molemminpuolinen epämuodostuma alle 1/3
K43	A. Molemminpuolinen yläraajapuutos, kyynärpään läpi tai kyynärpään alapuolelta, mutta vähintään ranteen yläpuolelta tai ranteen läpi tai molemminpuolinen epämuodostuma yli 1/3
K44	A. Toispuolinen amputaatio, ranne tai yli tai toispuolinen epämuodostuma B. Toispuolinen jalkaterän puutos C. 3. tai 2. luokkapisteen vajaus/lihasheikkous D. Lievä toispuolihalvaus tai lihasryhmän halvaus

Kussakin luokassa on kolme painoluokkaa, jotka ovat seuraavat:

Taulukko 4. Para-taekwondo-ottelun painoluokat (World Taekwondo Federation 2017c).

Miesten sarjat:	Naisten sarjat:
alle 61 kg	Alle 49 kg
Alle 75 kg (yli 61 kg, mutta korkeintaan 75 kg)	Alle 58 kg (yli 49 kg, mutta korkeintaan 58 kg)
Yli 75 kg	Yli 58 kg

Para-taekwondokilpailijat luokitellaan kilpailuluokkiin kansainvälisten kilpailujen yhteydessä, joissa järjestetään International Athlete Classification. Suomessa ei ole tällä hetkellä yhtään luokittelijakoulutusta suorittanutta henkilöä, joka voisi luokituksia tehdä.

Liikesarjoissa on enemmän vammaluokituksia, sillä liikesarjat suoritetaan pääsääntöisesti yksin ja ilman kontaktia (ei loukkaantumisvaaraa). Liikesarjojen kilpailuluokittelu on seuraavanlainen (World Taekwondo Federation 2017e):

Taulukko 5. Para-taekwondon liikesarjojen luokitus (World Taekwondo Federation 2017e).

Luokka/selite	Alaluokat/selite	Ikäsarjat	Kilpailumuoto
P10 Näkövamma-luokka	P11 Täysin sokea tai näöntarkkuus heikompi kuin LogMAR 2.60 (eli visus-arvo on heikompi kuin 0.002). P12 Näöntarkkuus LogMAR 1.50-2.60 (eli visus-arvot 0.002-0.03) ja/tai näkökentän halkaisija alle 10 astetta. P13 Näöntarkkuus LogMAR 1.40-1.00 (eli visus-arvot 0.04-0.1) ja/tai näkökentän halkaisija alle 40 astetta.	Juniorit (12 – 15 v) Alle 30 v (16 – 29 v) Yli 30 v	Yksilö
P20 Kehitysvamma-luokka	Kilpailijan on täytettävä INAS:in kelpoisuusvaatimukset. Suomessa	Juniorit (12 – 15 v) Alle 30 v (16 – 29 v)	Yksilö

	luokittelu tehdään lajiliiton ja VAU ry:n yhteistyönä.	Yli 30 v	
P30 Liikuntavamma-luokka	<p>P31 alaraajojen halvaus, epäsymmetrinen alaraajojen halvaus, 4-raajavaikutteinen cp-vamma tai 3-raajavaikutteinen cp-vamma</p> <p>P32 jatkuvat eriasteiset pakkoliikkeet, kouristuksenomaiset pakkoliikkeet, tahdonalaisen liikkeen hallinnan ongelma, lievä spastinen neliraajahalvaus tai yllämainittujen yhdistelmä</p> <p>P33 spastinen toispuolihalvaus tai lievät spastiset kouristuksen omaiset pakkoliikkeet</p> <p>P34 hyvin lievä toispuolihalvaus, alaraajojen halvausoireyhtymä, jatkuvat pakkoliikkeet, kouristuksen omaiset pakkoliikkeet, toispuoleiset kouristuksen omaiset pakkoliikkeet ja erittäin lievä tahdonalaisen liikkeen hallinnan ongelma</p>	<p>Juniorit (12 – 15 v)</p> <p>Alle 30 v (16 – 29 v)</p> <p>Yli 30 v</p>	Yksilö
P50 Pyörätuoliluokka	WTF kehittää tätä luokkaa	<p>Juniorit (12 – 15 v)</p> <p>Alle 30 v (16 – 29 v)</p>	Yksilö

		Yli 30 v	
P60 Kuulovamma- luokka		Juniorit (12 – 15 v) Alle 30 v (16 – 29 v) Yli 30 v	Yksilö Pari (mies ja nainen) Ryhmä (3 naista tai 3 miestä)

Taulukossa 5 olevien luokkien lisäksi luokittelusäännöissä mainitaan myös luokka P70, lyhytkasvuisuus. WTF kehittää tätä luokkaa. (World Taekwondo Federation 2017c.)

Suomessa potentiaalisten kilpailijoiden määrä on todella vähäinen tällä hetkellä. Kuten seuroissa tehdystä tutkimuksesta voidaan päätellä, kovinkaan moni seura ei ole vielä ottanut soveltavan taekwondon harrastajia mukaan toimintaan. Kuitenkin jo mukana olevien harrastajien kilpailemisen mahdollistaminen tulee olemaan todella tärkeä tavoite lähivuosille. Vaikka kilpailuluokat on määritelty tarkasti World Taekwondo Federationin säännöissä, Suomessa voidaan aloittaa huomattavasti kevyemmällä toteutuksella ja avata kilpailut kaikille niin, että luokat ja sarjat muodostetaan ilmoittautumisen jälkeen. Special Olympics -kisoissa judossa kilpailijat luokitellaan iän, sukupuolen ja taitotason mukaisin tasoluokkiin (VAU ry 2017d). Samaa käytäntöä voidaan soveltaa myös taekwondossa. Tärkeintä tässä on pyrkiä saamaan kaikille kilpailuun halukkaille mahdollisuus osallistua ja tehdä parhaansa. Luokkia ei pääsääntöisesti pitäisi pyrkiä yhdistämään kilpailijoiden vähyyden vuoksi, sillä turvallisuuden ja tasapuolisuuden tulee olla pääasioina. Mikäli yhdistämistä tehdään, se tulee aina tehdä saman vammaluokan sisällä (esim. P31 -> P32).

Tulevaisuudessa luokittelu tulee olemaan suuremmassa roolissa kuin nyt alkuvaiheessa, jolloin pyritään saamaan kaikki mukaan. Luokittelu koskee enimmäkseen niitä urheilijoita, jotka ovat osallistumassa kansainvälisiin World Taekwondo Federationin alaisiin kilpailuihin tai paralympialaisiin. Liikesarjojen kehitysvammaluokan P20 luokittelu kansainvälisiin kilpailuihin tai paralympialaisiin tehdään lajiliiton suosituksesta yhteistyössä VAU ry:n kanssa. VAU ry on INAS:in jäsenjärjestö, joka hallinnoi luokittelua Suomessa. Jatkossa Taekwondoliiton tulee saada vähintään yksi koulutettu luokittelija, joka pystyy Suomessa käytävissä kilpailuissa tekemään luokitukset kansainvälisen tason mukaisesti. Siihen mennessä on tärkeää selvittää, pystytäänkö muissa lajeissa olevien luokittelijoiden kanssa tekemään yhteistyötä ja jos, niin minkälaisella tasolla.

8.1.3 Kilpailujen olosuhteet ja välineet

Para-taekwondon kilpailutoiminta voidaan ottaa mukaan kaikissa Suomessa järjestettävissä kilpailuissa. Olosuhteissa tulee huomioida kilpailupaikan esteettömyys ja saavutettavuus.

Mikäli para-taekwondon kilpailija tarvitsee kilpaillakseen jotain apuvälinettä, sen käytöstä voidaan sopia luokituksesta vastaavan ja tuomarivalvojan kanssa.

8.1.4 Palkitseminen ja tulokset

Para-taekwondon palkitsemisissa noudatetaan samaa linjaa kuin muussakin kilpailutoiminnassa. Pääsääntöisesti kaikki alle 15-vuotiaat palkitaan joko osallistumisdiplomilla tai muulla palkinnolla. Aikuisten ja junioreiden sarjoissa kolme parasta palkitaan. Kilpailun järjestäjälle suositellaan kaikkien soveltavan sarjojen osallistujien palkitsemista esim osallistumisdiplomilla.

Tulokset julkaistaan kilpailun muiden tulosten kanssa tasavertaisina, samoin tavoin kuin muutkin. Tulosten julkistamisessa ei ole tarpeen korostaa sarjan olevan sovelletun sarja, vaan se voidaan esittää sarjan numerolla, esim miehet K40 -75 kg.

8.1.5 Kilpailujen määrä ja taso

Jotta para-taekwondon kilpailutoimintaan osallistumisen kynnys saadaan mahdollisimman matalaksi, kilpailuja tulee olla mahdollisimman paljon. Resurssien ollessa rajalliset niin järjestely- kuin seurapuolellakin, soveltavan kilpailut kannattaa järjestää aina muiden kilpailujen yhteydessä. Tavoitteena on saada kilpailuja ympäri Suomea, jotta kaikilta Suomen paikkakunnilta olisi mahdollisuus osallistua kilpailuihin.

Monet seurat järjestävät omilla paikkakunnillaan ns. salikisoja, joissa kaikki harrastajat pääsevät kokeilemaan kilpailemista lähellä omaa kotia. Tämä on hyvä malli myös para-taekwondo, sillä sarjojen sopiminen ilmoittautumisten perusteella on näissä helppoa.

Salikisojen lisäksi Suomessa järjestetään 6 – 8 ottelukilpailua ja 6 – 8 liikesarjakilpailua vuosittain. Näissä kisoissa, jotka ovat Taekwondoliiton alaista kilpailutoimintaa, tulee avata sarjat myös para-taekwondon kilpailutoiminnalle. Vuosittain pidetään myös SM-kilpailut kummassakin kilpailulajissa.

Para-taekwondon SM-sarjat tulee katsoa tarkemmin, kunhan kilpailijoita on toiminnassa

mukana. Käytännössä World Taekwondo Federationin säännöt ohjaavat kilpailutoimintaa myös Suomessa, joten meidän tulee siirtyä näiden sääntöjen käyttöön joiltain osin sovellettuna.

8.1.6 Yleistä

Soveltavan toiminnan ja kilpailutoiminnan kehittämiseksi on tärkeää, että Taekwondoliitto kerää tietoa niin harrastajista kuin kilpailijoistakin. Soveltavan taekwondon harrastajien ja para-taekwondon kilpailijoiden lukumäärä ja sen kehitys tulevana vuosina tulee olemaan tärkeä mittari toiminnan vetovoiman arvioinnissa. Se kertoo myös toiminnan laadusta.

Erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden tulee saada olla tasavertaisina liiton toiminnassa ja tätä kautta myös liiton päätöksenteossa. Soveltava taekwondo on harrastevaliokunnan alla ja harrastevaliokunnassa on soveltavan taekwondon vastuuhenkilönä Tea Runnako. Erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden mielipiteet ja toiveet omaa toimintaansa kohtaan ovat kallisarvoisia ja niitä tulee kuunnella systemaattisesti ja avoimesti.

8.2 Säännöt ja niiden soveltaminen Suomessa

Para-taekwondon kilpailutoiminta on mahdollista aloittaa pienillä toimenpiteillä. Sekä otte-
lutuomarit että liikesarjojen tuomarit pystyvät nopeallakin reaktioajalla tuomitsemaan para-
taekwondoluokkia, koska säännöt eivät eroa paljoakaan tavallisista säännöistä. Sekä
Lindroos että Iivanainen ovat molemmat sitä mieltä, että suomenkielisiä versioita sään-
nöistä ei tarvita, joka helpottaa ajallisesti sääntöjen käyttöönottoa. Myös ilmoittautumisjär-
jestelmää on mahdollista käyttää tekemällä sinne esimerkiksi yksi luokka para-
taekwondolle, joka sitten kilpailijoiden iän, taitotason ja toimintakyvyn mukaisesti jaetaan
tasapuolisiin sarjoihin itse kilpailuissa. Tässä luokittelussa käytetään apuna myös valmen-
tajiä tarvittaessa.

9 Pohdinta

Tämän opinnäytetyöprojektin aikana tehty kysely ja sen tulokset ovat todella tärkeitä Taekwondoliiton soveltavan toiminnan kehitystyölle. Seuroissa olevien erityisryhmien ja erityisliikkujien määrä yllättää ja johtaa väistämättä siihen, että erityistarpeisiin on kiinnitettävä enemmän huomiota niin ohjaaja- ja valmentajakoulutuksissa kuin harrastustoiminnassa. Myös seurojen toiveista ja tarpeista selvisi ohjaajakoulutuksen tärkeys, sillä 13 seuraa 21:stä toivoi lisää soveltavan ohjaajakoulutusta. Kyselystä selvisi myös se, että yli puolella kyselyyn vastanneista seuroista on tahtotila kehittää soveltavan taekwondon harrastustoimintaa seurassa. Kyselyn tulos on myös para-taekwondon kilpailutoiminnan kannalta rohkaiseva, sillä ilman harrastajia ei kilpailutoimintaakaan kannattaisi kehittää.

Vaikka kyselyyn tuli vähemmän vastauksia, kuin mitä odotettiin, vastauksia tuli kuitenkin riittävästi antamaan suuntaa kehitystyölle. Vastausten lukumäärään olisi voinut vaikuttaa pitempi vastausaika. Ensimmäisestä lähetyksestä viimeiseen vastauspäivään oli 11 päivää. Kolme vastausta tuli myöhässä, mutta ne otettiin mukaan analysointiin vastausten vähyyden vuoksi.

Kyselyssä käytetty lomake tehtiin yhteistyönä fysioterapeutti Tea Runnakon kanssa. Tämän yhteistyön tavoitteena oli saada lueteltua ne fyysiset ja psyykkiset tekijät, jotka taekwondoharrastukseen mahdollisesti vaikuttavat ja aiheuttavat erityishuomion tarpeen harjoituksissa. Lisäksi lomake hyväksytettiin Taekwondoliiton pääsihteerillä Tatu Iivanaisella. Koska kysely on suunnattu suoraan Taekwondoliiton jäsenseuroille ja siinä käytetään taekwondoseurojen ja -harrastajien tuntemaa sanastoa, ei ollut mahdollista käyttää valmiita lomakkeita. Suurin osa kysymyksistä laadittiin niin, että niihin oli mahdollista vastata suoraan, ilman avoimia vastauksia. Avoimiakin vastauksia tuli joihinkin kysymyksiin ja olen tässä työssä tuonut vastaukset esille samassa muodossa kuin missä ne on saatu. Tällöin mahdollinen väärintulkinta ja mahdollisimman pieneksi.

Kilpailutoiminnan ja varsinkin luokitussääntöjen selvittäminen niin Suomessa muiden lajien osalta kuin maailmassa World Taekwondo Federationin sääntöjen avulla oli ajallisesti suurempi työ, kuin mitä arvioitiin. Selvittämiseen oli varattu aikaa, mutta sitä mukaa kun asioita selvisi, löytyi lisää lähteitä, jotka oli hyvä selvittää myös. Alkuperäinen tutkimussuunnitelma siis laajeni sitä mukaa kun asiaan perehtyi ja se aiheutti pientä kiirettä työn loppua kohti. Toisaalta juuri tämä selvitystyö on ollut todella tärkeä ajallinen panostus tulevaisuuden para-taekwondon kilpailutoimintaan, sillä tämän perusteella on hyvä lähteä miettimään sitä, minkälaisia sarjoja ja luokkia meillä voi olla tulevaisuudessa. Sääntöjen ja

luokitusten muuttuminen aiheuttaa sen, että selvitystyötä tulee jatkossa jatkaa ja tämän työn aikana syntyneiden verkostojen avulla se on helpompaa.

Tämä opinnäytetyöprojekti on rajattu niin, että kaikille soveltavan taekwondon harrastajille mahdollistetaan myös osallistuminen kilpailutoimintaan. Tässä työssä ei ole ollut tarkoitus selvittää, millaisia menestymisen mahdollisuuksia suomalaisilla para-taekwondoineilla on maailmalla tulevaisuudessa. Koska para-taekwondon ottelukilpailu on paralympialaisten kilpailulajina, se rajaa paljon eri vammaluokkia pois (World Taekwondo Federation 2017c). Paralympialuokituksissa on erilaisia raajapuutoksia, raaja-amputaatiota ja raajojen toimintakyvyn alentumia. Suomessa tällaisia henkilöitä on vähän ja tällöin myös Suomen kilpailijakapasiteetti on todella paljon vähäisempi kuin esimerkiksi maissa, joissa on sotaisa lähihistoria tai puutteellinen terveydenhoito. Tavoitteena onkin siis tulevaisuudessa pystyä tarjoamaan kilpailutoimintaa molemmissa kilpailulajeissa: ottelussa ja liikesarjoissa kaiken ikäisille ja -tasoisille harrastajille ja tuoda para-taekwondo luonnolliseksi osaksi soveltavan taekwondon toimintaa.

Kaiken selvitystyön ja virallisten luokittelujen keskellä, sähköpostihaastattelussa Marita Kokkonen kirjoitti: "... meillä joissain seuroissa käy erityisen tuen tarpeessa olevia harrastajia ikäryhmänsä mukaisissa harjoituksissa ilman, että heitä millään tavoin rekisteröidään 'soveltavan judon harrastajiksi'. Meillä ollaan jo näiden vuosien aikana ymmärretty, että harkkoihin voi tulla kuka vaan." (Kokkonen 18.3.2017). Tässä kiteytyy juuri se, mikä on soveltavan taekwondonkin perimmäinen ajatus: että kuka vaan voi tulla harjoituksiin ja harrastaa, vammasta tai toiminnanrajoituksista huolimatta. Ja näille harrastajille tulee mahdollistaa myös kilpailutoiminta heidän niin halutessaan. Se, että taekwondo on valittu paralympialajiksi, antaa meille ehkä liiankin suuria paineita tehdä asiat sääntöjen mukaisesti ja virallisesti, kun oikeasti kilpailutoiminnan voi aloittaa pienellä vaivalla ja mahdollistamalla kaikkien osallistumisen kilpailuihin. Juuri tähän tähtää tämän projektin tuotos, eli kilpailutoiminnan suositukset ja sääntöjen soveltamisen suositukset.

Kuten aiemmin tekstissä mainittiin, asenteiden muuttaminen vie aikaa ja se vaatii kärsivällisyyttä. Kun taekwondo rantautui Suomeen, se oli aikuisten miesten harrastus. Nykyään seuroissa on tyttöjä ja naisia lähes yhtä paljon kuin miehiä ja yli puolet lisenssin ostaneista on alle 19-vuotiaita, vaikka alkuaikoina oltiin sitä mieltä, että taekwondo on väkivaltainen harrastus, joka ei sovi lapsille. Erityishuomiota tarvitsevia liikkuja on myös taekwondoseuroissa ja he ovat jo osa meidän harrastustoimintaamme. Yhtä luonnollinen osa he voivat olla kilpailutoimintaa, kun heille annetaan siihen mahdollisuus.

Tämän opinnäytetyön tulokset ovat Taekwondoliiton para-taekwondon kilpailutoiminnan kehittämisen pohjana. Suurin hyöty suosituksista ja säännöistä tulee olemaan harraste- ja tuomarivaliokunnille ja kilpailujenjärjestäjille, jotka saavat työstä suomenkieliset luokittelut suoraan käyttöön tarvittaessa. Myös henkilöt, jotka Suomesta pääsevät osallistumaan luokittelukoulutuksiin hyötyvät tämän työn selvityksestä.

Tämän opinnäytetyöprojektin tulokset, eli suositus kilpailutoiminnan järjestämisestä sekä suositus sääntöjen soveltamisesta tullaan hyväksyttämään Taekwondoliiton valiokunnissa alkusyksyn 2017 aikana. Kun suositukset ovat käyneet valiokunnissa ja mahdolliset korjaukset tai lisäykset on tehty, suositukset käytetään Taekwondoliiton hallituksella, joka hyväksyy ne lopullisesti käyttöön. Tämän jälkeen suosituksia hyödynnetään tuomarivaliokunnissa esim koulutustilaisuuksissa ja mahdollisesti myös kilpailutilanteissa tarvittaessa. Suositusten pohjalta syksyllä 2017 aloitetaan para-taekwondon kilpailutoiminta ja para-taekwondon sarjat otetaan osaksi kilpailutoimintaa.

Kun para-taekwondon kilpailutoiminta on saatu käyntiin ja kilpailijoita on enemmän, jatkotutkimukseen hyvä aihe on kilpailijoiden kokemukset ja se, miten kilpailutoimintaan osallistuminen vaikuttaa erityisryhmien fyysiseen ja psyykkiseen toimintakykyyn. Tällaista tutkimusta ei löytynyt mistään kamppailulajeista tehtynä, johtuen siitä, että vammaisurheilu on kamppailulajeissa vielä niin uusi asia.

Tämä opinnäytetyön prosessi on ollut työllistävämpi kuin mitä alussa näytti. Kuten aiemmin viitattiin, tietoa löytyi lisää sitä mukaa kun sitä selvitti. Työn alkuvaiheessa tehty opintomatka Puolaan para-taekwondon EM-kilpailuihin oli todella silmiä avaava ja vahvisti päätöstä siitä, että työn aihe on tärkeä. Kilpailijoista paikan päällä näki, että vammaisurheilu antaa urheilijoille paljon ja kilpailu oli kokemuksena todella koskettava. Selvitystyön laajentuessa myös työtehtävät painoivat päälle ja opinnäytetyön aikataulu ontui useampaan kertaan omien aikaresurssien osalta. Joulukuun alussa pidetty soveltavan taekwondon ohjaajakoulutus antoi kuitenkin rohkaisua siihen, että soveltavan taekwondon harrastustoiminnalle on tarvetta ja että sitä kautta myös kilpailutoimintaa tulee kehittää jatkossa. Koulutuksen jälkeen selvitystyö ei edennyt työtehtävien paljouden vuoksi riittävällä nopeudella ja siksi maaliskuun alussa alkanut opintovapaa mahdollisti tähän työhön paneutumisen toden teolla. Kysely tehtiin työajan loppuvaiheessa ja siksi sen vastausaika jäi melko lyhyeksi. Loppuvaiheessa kuitenkin tuntuu, että liika kiire ja paine ajan loppumista näkyvät työssä ja muutama viikko lisää kirjoitusaikaa voisi tehdä ihmeitä.

Tämän projektin tavoitteena oli tuottaa suositukset para-taekwondon kilpailutoimintaan ja suositukset sääntöjen soveltamisesta. Tämä tavoite saavutettiin ja tulokset on kirjattu tä-

hän työhön. Sitä myötä olemme askeleen lähempänä sitä, että myös erityisryhmiin kuuluvat harrastajat voivat päästä kilpailemaan taekwondossa Suomessa.

Lähteet

Ala-Vähälä T. & Rikala S. Erityisliikunnan tilanne kunnissa 2013, Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:5 Luettavissa:

http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/307/Erityisliikunta_kunnissa_2013_www.pdf Luettu 22.2.2017.

Brecke K. 28.2.2017. Head of Section. World Taekwondo Norway in Norwegian Martial Arts Federation. Sähköposti.

CPISRA 2017. About CPISRA. Luettavissa: <http://cpisra.org/home-2-2/about-cpisra/>. Luettu 10.3.2017.

Fong, S. S.M. & Ng, G. Y.F. 2012. Sensory Intergration and Standing Balance in Adolescent Taekwondo Practioners. Pediatric Exercise Science 24 (1). Luettavissa:

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22433259>. Luettu 4.4.2017.

Halminen, S. 4.4.2017. Seurakehittäjä. Suomen Miekkailu- ja 5-otteluliitto. Puhelinhaastattelu.

Hintsanen, Jari 2014. Taekwondo – Jalan ja käden tie. Tampere: Tammerprint

Paralympiakomitea 2017. Paralympiakomitea ry. Luettavissa:

<https://www.paralympia.fi/etusivu/suomen-paralympiakomitea/paralympiakomitea/>. Luettu 23.2.2017.

livanainen T. 30.3.2017a. Liikesarjatuomarivaliokunnan puheenjohtaja. Suomen Taekwondoliitto. Sähköposti.

livanainen T. 30.3.2017b. Pääsihteeri. Suomen Taekwondoliitto. Sähköposti.

INAS 2017. About us. Luettavissa: <http://www.inas.org/about-us/who-we-are-2/who-we-are>. Luettu 10.3.2017.

IPC 2017. The ITC – Who we are? Luettavissa: <https://www.paralympic.org/the-ipc/about-us>. Luettu 10.3.2017.

IWAS 2017. About IWAS. Luettavissa: <http://www.iwasf.com/iwasf/index.cfm/about-iwas111/>. Luettu 10.3.2017.

Judoliitto 2017. Sovellettu judo. Luettavissa: <http://www.judoliitto.fi/judo/sovellettu-judo/>. Luettu 22.2.2017.

Juntunen, R. 1.3.2017. Toiminnanjohtaja. VAU ry. Sähköposti.

Kokkonen, H. 23.2.2017. Sovelletun judon päävalmentaja. Suomen Judoliitto. Sähköposti.

Kokkonen, M. 18.3.2017. Sovelletun judon entinen päävalmentaja. Suomen Judoliitto. Sähköposti.

Lindroos, A. 15.3.2017. Tuomarivaliokunnan puheenjohtaja. Suomen Taekwondoliitto. Sähköposti.

Miekkailu- ja 5-otteluliitto 2017. Pyörätuolimiekkailu. Luettavissa: <http://www.fencing-pentathlon.fi/miekkailu/tietoa-miekkailusta/pyoratuolimiekkailu/>. Luettu 4.4.2017.

Rabello, L. M. & Macedo, C. de Souza Guerino & Gil, A. Wilson & Oliveira, M. Rogério de & Coelho, V. Arantes & Silva, G. Balthazar & Silva Jr., R. Alexandre da 2014. Comparison of postural balance between professional tae kwon do athletes and young adults. *Fisioterapia e Pesquisa* 21 (2). Luettavissa: http://www.scielo.br/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1809-29502014000200139. Luettu 4.4.2017.

Rey R. 2.3.2017. Sportkoordinator. Österreichischer Taekwondo Verband. Sähköposti.

Runnako T. 31.3.2017. Soveltavan Taekwondon ohjaaja, fysioterapeutti. Malmin Taekwondo. Haastattelu.

Saari A. 2015a Vammaisurheilu ja erityisliikunta lajiliitoissa, Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:1 Luettavissa http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/346/Vammaisurh_ja_erityisliik_lajiliitoissa_www.pdf Luettu 7.3.2017.

Saari A. 2015b Erityisliikunta ja vammaisurheilu seuroissa, VAU ry, luettavissa
<http://www.vammaisurheilu.fi/images/tiedostot/ladattavat-tiedostot/vammaisurheilujaerityisliikuntaseuroissa2015.pdf> Luettu 22.2.2017.

Sairanen, M. 2.4.2017. Para-taekwondokilpailija. Sähköposti.

Suomen Judoliitto 2017. Sovellettu judo. Luettavissa:
<http://www.judoliitto.fi/judo/sovellettu-judo/>. Luettu 22.3.2017.

Suomen Taekwondoliitto 2015. Taekwondo nousi paralympiaohjelmaan. Luettavissa:
<http://www.suomentaekwondoliitto.fi/?x103997=1660313>. Luettu 6.4.2017.

Suomen Taekwondoliitto 2017a. Mitä taekwondo on? Luettavissa:
<http://www.suomentaekwondoliitto.fi/mita-on-taekwondo/>. Luettu 30.3.2017.

Suomen Taekwondoliitto 2017b. Jäsenseurat. Luettavissa:
<http://www.suomentaekwondoliitto.fi/taekwondoliitto/jasenseurat/>. Luettu 6.4.2017.

Suomen Taekwondoliitto 2017c. Koulutetut valmentajat ja ohjaajat. Luettavissa:
http://www.suomentaekwondoliitto.fi/harrastajille/koulutus/koulutetut_valmentajat_ja_ohjaajia/. Luettu 31.3.2017.

Suomen Taekwondoliitto 2017d. Strategia 2017 – 2020. Luettavissa:
<http://suomentaekwondoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/8414fbfcef185d643e41efacd38efa4/1491460599/application/pdf/2793456/Strategia%202017-2020.pdf>. Luettu 30.3.2017.

Suomen Taekwondoliitto 2017e. Julkaisut. Luettavissa:
<http://www.suomentaekwondoliitto.fi/harrastajille/materiaalisalkku/julkaisut/>. Luettu 4.4.2017.

Suomen Taekwondoliitto 2017f. Yhdenvertaisuussuunnitelma. Luettavissa:
http://suomentaekwondoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/2afccddb3deb07162a9f308796e3d17d/1490863748/application/pdf/2020833/Kamppailulajien_yhdenvertaisuussuunnitelma_2016-2017.pdf Luettu 30.3.2017.

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry 2017a. Yleisesti VAU:sta. Luettavissa:
<http://www.vammaisurheilu.fi/mika-on-vau/yleisesti-vausta>. Luettu 23.2.2017.

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry 2017b. Mikä on Special Olympics? Luettavissa: <http://www.vammaisurheilu.fi/special-olympics/mika-on-special-olympics>. Luettu 23.2.2017.

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry 2017c. Lajitoimintaa lähes 40 lajissa. Luettavissa: <http://www.vammaisurheilu.fi/liikunta-ja-urheilu/lajit>. Luettu 23.2.2017.

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry 2017d. Judon säännöt ja luokittelu. Luettavissa: <http://www.vammaisurheilu.fi/liikunta-ja-urheilu/lajit/judo/saannot-ja-luokittelu>. Luettu 23.2.2017.

Turkmen, M. 2013. The effects of taekwondo courses on multiple intelligence development – a case study on the 9th grade students. Archives of Budo Science of Martial Arts and Extreme Sports 9. Luettavissa:
https://www.researchgate.net/publication/259332659_The_effects_of_taekwondo_courses_on_multiple_intelligence_development_-_a_case_study_on_the_9th_grade_students.
Luettu 4.4.2017.

World Taekwondo Federation 2017. About wtf. Luettavissa:
<http://www.worldtaekwondofederation.net/about-wtf/about-wtf/>. Luettu 6.4.2017.

World Taekwondo Federation 2015. Para-Taekwondo bylaws. Luettavissa:
<http://www.worldtaekwondofederation.net/wp-content/uploads/2016/10/WTF-Para-Taekwondo-Bylaws-Dec.7-2015.pdf> Luettu 6.3.2017.

World Taekwondo Federation 2017a. Para. Luettavissa:
<http://www.worldtaekwondofederation.net/para/> Luettu 1.3.2017.

World Taekwondo Federation 2017b. WTF Athlete Classification Rules as of January 1, 2017. Luettavissa: <http://www.worldtaekwondofederation.net/wp-content/uploads/2017/01/WTF-Athlete-Classification-Rules-as-of-January-1-2017.pdf>.
Luettu 28.2.2017.

World Taekwondo Federation 2017c. WTF Para Taekwondo Competition Rules as of January 1, 2017 Luettavissa: <http://www.worldtaekwondofederation.net/wp-content/uploads/2016/12/WTF-Para-Taekwondo-Competition-Rules-as-of-January-1-2017.pdf>. Luettu 28.2.2017.

World Taekwondo Federation 2017d. WTF Para Taekwondo Poomsae Competition Rules (Jan.1, 2017). Luettavissa: <http://www.worldtaekwondofederation.net/wp-content/uploads/2016/12/WTF-Para-Taekwondo-Poomsae-Competition-Rules-Jan-12.pdf>.
Luettu 28.2.2017.

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Soveltavan toiminnan kartoitus

Soveltavan toiminnan kartoitus

Taekwondoliitto on strategiassaan valinnut para- ja soveltavan taekwondon yhdeksi painopisteeksi toiminnan kehittämiseksi. Soveltava toiminta kuuluu harrastevaliokunnan piiriin ja sitä kautta pohditaan myös sitä, miten voimme mahdollistaa kaikkien osallistumisen taekwondoan yhdenvertaisesti. Hyviä esimerkkejä ja malleja on jo olemassa ja nyt tällä kyselyllä on tarkoitus kartoittaa seurojen tilannetta sekä toiveita soveltavaan toimintaan liittyen.

Taekwondoliiton nuorisovastaava Tiiu Tuomi suorittaa työn ohessa liikunnanohjaajan amk-tutkintoa. Hänen opinnäytetyönsä aiheena on soveltavan taekwondon harrastus- ja kilpailutoiminta. Tämän kyselyn vastauksia käytetään osana opinnäytetyötä anonyymisti.

Erytysliikunta tarkoittaa sellaisten henkilöiden liikuntaa, joiden on vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan. Tähän ryhmään kuuluvien liikuntaa sovelletaan heille sopivaksi ja se vaatii erityisosaamista. Erytysliikuntaryhmään kuuluminen voi johtua iästä, sairaudesta, vammasta tai vaikeasta sosiaalisesta tilanteesta. Nykyään erityisliikunnasta käytetään myös nimitystä soveltava liikunta.

(Ala-Vähälä T., Rikala S. Erytysliikunnan tilanne kunnissa 2013, Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:5)

Tämän kyselyn vastauksia käsitellään opinnäytetyössä anonyymisti, eikä kyselyyn vastanneiden seurojen nimiä julkaista. Kiitos avustasi!

1. Vastaajan asema seurassa:

- Puheenjohtaja
- Hallituksen jäsen
- Opettaja (4. dan tai yli 4.dan)
- Ohjaaja
- Jokin muu

2. Vastaajan seura ja yhteyshenkilön sähköpostiosoite: (HUOM! Seurojen nimiä ja vastaajien sähköpostiosoitteita ei julkaista, käytetään ainoastaan siinä tapauksessa, että kyselyvastauksista kaivataan lisätietoja)

3. Onko seuranne toiminnassa tällä hetkellä harrastajia, joilla on: (Voit valita useamman)

- Tarkkaavuuteen, havainnointiin tai hahmottamiseen liittyviä ongelmia
- Epilepsia, diabetes
- Autismia tai autistisia piirteitä
- Kuulovamma
- Näkövamma
- Älyllinen kehitysvamma (esim Downin syndrooma)
- Liikuntavamma (esim CP-vamma tai muu neurologinen vamma)
- Ylä- tai alaraaja-amputaatio, raajan puutos tai raajan kehityshäiriö
- Mielenterveysongelmia
- Aistilyherkkyyksiä
- Motorisen suorituskyvyn ongelmia
- Muu, mikä?

4. Onko seuranne toiminnassa ollut aikaisemmin harrastajia, joilla on ollut joku yllämainituista?

- On ollut, n 1 - 4 vuotta sitten.
- On ollut, n 5 - 10 vuotta sitten.
- On ollut, yli 10 vuotta sitten.
- Ei ole ollut.

5. Jos seurassanne ei ole koskaan ollut harrastajia yllämainituista ryhmistä, mikä on ollut siihen syynä?

- Ei ole ollut halukkaita tulijoita.
- Seura ei ole pystynyt ottamaan halukkaita vastaan.

6. Jos vastasit kysymykseen 5. että seura ei ole pystynyt ottamaan halukkaita vastaan, kerro tähän lyhyesti, miksi ei?

7. Mikäli seurassanne on ollut harrastajia edellä mainituista ryhmistä, miten toimintaa on sovellettu?

- Olemme lisänneet ryhmään ohjaajia.
- Olemme mahdollistaneet sen, että henkilö on voinut ottaa mukaansa harjoituksiin oman avustajan (tai vanhemman).
- Seurassamme on soveltavan taekwondon ryhmä.
- Ei ole ollut tarvetta soveltaa mitenkään.
- Olemme kouluttaneet ohjaajiamme esim soveltavan taekwondon koulutuksilla.
- Olemme valinneet ryhmän ohjaajiksi henkilöitä, joilla on kokemusta soveltavasta liikunnasta esim oman ammattinsa puolesta.
- Olemme mahdollistaneet liikkumisen apuvälineiden käytön harjoituksissa
- Olemme käyttäneet viestinnän tai oppimisen apuvälineitä (esim. kuvakortit)
- Jotain muuta, mitä?

8. Onko seuralla kiinnostusta aloittaa tai kehittää soveltavan taekwondon harrastusmahdollisuuksia?

- Kyllä
- Ei

9. Mikäli seurassanne on soveltavan taekwondon harrastajia, millaisia tulevaisuuden suunnitelmia seurallanne on?

- Koulutamme lisää ohjaajia joko soveltavan taekwondon ohjaajakoulutuksella tai muilla vastaavilla.
- Rekrytoimme uusia ohjaajia, joilla on soveltavan liikunnan kokemusta jo entuudestaan.
- Aiomme osallistua soveltavan taekwondon leiritoimintaan, kunhan sellaista järjestetään.
- Aiomme osallistua soveltavan taekwondon kilpailutoimintaan, kunhan sellaista järjestetään.
- Meillä ei ole mahdollisuutta kehittää toimintaa tulevaisuudessa.
- Jotain muuta, mitä?

10. Millaista tukea, tietoa tai osaamista seurassanne tarvittaisiin soveltavan toiminnan aloittamiseksi tai jatkamiseksi?

- Ohjaajakoulutusta
- Seurakäyntejä liiton tai toimintaa järjestävien puolesta
- Soveltavan leirejä, verkostoitumista muiden ohjaajien kanssa
- Lisätietoa kilpailutoiminnasta tai valmentajaosaamista
- Jotain muuta, mitä?

Lähetä